

INTERREG IIIC
Program
ERFA támogatással

AQUA-FIL
projekt

Iváncsa Község Önkormányzata
„Vizek Háza” Környezetbarát
Iroda

EMLÉKEZTETŐ

„VÍZ ÉS KÖRNYEZETGAZDÁLKODÁSI NAP”

2007 április 26
Adonyi Kistérség
Iváncsa – Faluház

MINUTES:

„WATER AND ENVIRONMENTAL MANAGEMENT DAY”

26 april 2007
Microregion of Adony
Municipality House of Iváncsa

COMPTE-RENDU:

„JOURNÉE DE LA GESTION DE L’EAU ET DE L’ENVIRONNEMENT”

Le 26 avril 2007
Microregion d’Adony
Maison de la Commune d’Iváncsa

A rendezvényen a kistérség önkormányzatai polgármestere vagy képviselői, vízügy és környezetvédelemben érdekelt szervezetek, a térségben működő vállalkozók, civil szervezetek és a lakosság képviselői.

A rendezvényt **Molnár Tibor**, Iváncsa polgármestere nyitotta meg. Beszédét a víz és környezetgazdálkodás fontosságára összpontosította (12 pont), hangsúlyozta az együttműködés fontosságát, a rendezvény jelentőségét, és azt hogy ez egy kezdetett jelent a térség részére.

A rendezvény két panel keretében lett lebonyolítva:

- **I panel: Előadások és kérdések, válaszok**
- **II panel: kerek asztal megbeszélés**

I Panel: Előadások és kérdések, válaszok.

Az első előadást: „Vízgyűjtő Keretirányelv célja, végrehajtása – vízgyűjtő-gazdálkodástervezés” címmel **Horváth Angéla** a Közép – Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság (KDTKÖVIZIG) munkatársa tartotta. Az előadás érdekes és a téma minden körére kiterjedt, ezért itt kérdés a résztvevők részéről nem akadt csak egy hozzászólás **Hetyei Sándor** részéről (KDTKÖVIZIG – Fejér Megyei szakaszmérnökség vezető). Ebben mintegy összefoglalta az előadást és kiemelte a résztvevők számára az előttük álló feladatok és célok lényegét, amelyek a VKI végrehajtásából erednek.

A második előadást: „Natura 2000 hálózat Magyarországon” címmel **Csóka Annamária** a Duna –Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság Natura 2000 csoport munkatársa tartott. Az értékes és igen részletes előadásra kérdések is érkeztek.

Dobozi József iváncsai mezőgazdasági vállalkozó azt kérdezte, hogy a Natura 2000 jogszabályok mit írnak elő az ilyen területen gazdálkodók részére, mert tapasztalata szerint nem nagyon sokan vannak olyanok, akik megfelelően gazdálkodnak a kijelölt területen és ezért a szemléletváltásra igencsak szükség, van.

Az **előadó** válaszában elmondta, hogy a területek helyrajzi számai törvény által vannak meghatározva, ellenben még a természetbarát gazdálkodásra vonatkozó rendeletek legyenek azok támogató, ösztönző jellegűek vagy akár szankcionálóak.

Kőbányai Katalin adonyi lakos (egyetemista BMTE –környezetgazdálkodási mérnök szak) szerint ezeknek ösztönzőeknek és támogatóknak kellene lenniük.

Molnár Tibor polgármester (Iváncsa) ezzel nem értett egyet.

Dobozi József(Iváncsa) kifejtette azt hogy mi a véleménye arról akit ösztönözni kell arra hogy saját területén környezetkímélő módon gazdálkodjon és munkatársa **Ágoston József**(Iváncsa) elmondta azt is hogy igencsak nehéz a dolguk hiszen. az ártérbe ahol erdőterülettel rendelkeznek nemigen lehet a szemétlerakást megakadályozni és az ártéren létezik egy olyan horgásztó amelyik nem európai színvonalú(a *Topp féle – ő is kapott meghívót, de nem jelent meg pedig személyesen adtam át neki. P.J*)

Török Zoltán, Kulcs község jegyzője a Natura 2000 hálózat kapcsán, elmondta, hogy kötelessége volt a kijelölt területek tulajdonosait értesíteni az erről szóló törvényről, csak azt kérdezi, hogy miért nem volt semmilyen kommunikáció, arról hogy miként kell a törvényt végrehajtani, melyek a kötelezettségek és a jogok? És különben is a jogszabály csak szűk körben van publikálva.

Válaszában az **előadó** azt mondta, hogy a jogszabályokat az élet bármely területén be kell tartani, nem ismeretük senkit sem ment fel, de elismerte, azt hogy a jogszabály publikáció és a Natura 2000 hálózat körüli kommunikáció nem volt megfelelő.

Dr. Szász Károly az „Adony és Környéke Horgászegyesület elnöke (Adony) hozzászólásában ismertette a civil szervezetük történelmét és tevékenységüket és főleg, arra hogy az egyesület volt az, amely a pusztulásra ítélt holtágot megmentett együttműködve Bartos József vállalkozóval (Béta Q Kft – Adony). Az egyesület gondot fordít a holtág környezetének megóvására és fenntartására (például az évente rendezett part takarítása) és nem rajtuk múlik a holtágban felmerülő problémák megjelenése, mint az megjelent a kistérségi újságban t. i. hogy a horgászok által kifeszített háló akadályozzák a halak vándorlását. (megjegyzés: a szóban forgó megállapítást és még másokat is a „Duna hajózhatósága” közbenső terv megállapításaiból VITUKI – Aquaterv vettem át – P.J). Megbeszélés indítóként elmondta hogy a holtág problémái az utóbbi időben abból fakadnak, hogy az Iváncsa – Besnyő – Beloiannis szennyvíz kezelő rendszer kezelt vize a, Csiba völgyi árkon és az Adonyi Északi Övcsatornán keresztül az Iváncsa – Adony holtág lassan vagy egyáltalán nem folyó vizébe kerül, és ez halpusztulást okoz.

A Natura 2000 hálózat kérdésére visszatérve **Bartos József** (Béta Q kft – Adony) elmondta, azt hogy régen nem voltak védelem alá vett területek viszont gazdálkodtak a területen, jelenleg a területek egy része védelem alatt van, de az természetes, hogy ha a területen gazdálkodót hátrány fogja érni, ezért a kárigényét bejelenti majd.

Molnár Tibor polgármester (Iváncsa) szerint itt már most látszik, hogy ez a megbeszélés elindított valamit, ami reményei szerint egy keret megállapodáshoz fog vezetni a térség szereplői között, hiszen erre nagy szükség van, úgy ahogy az együttműködésre is a térség víz és környezetgazdálkodásában. Iváncsa Önkormányzata vállalkozik erre az Aqua-Fil projekt keretében és továbbra is egy következő pályázati lehetőség kereteiben belül, amelyről a továbbiakban Páczai József fog beszélni.

Egy rövid kávészünet után a rendezvény folytatódott.

II Panel: Kerek asztal megbeszélés

A panel nyitójában **Páczai József** Aqua-Fil projekt vezető ismertette a projekt célját és a tevékenységeinek komponenseit (végrehajtás, információs központ, vízgazdálkodás, környezetvédő nevelés és mozgósítás). Tájékoztatta a résztvevőket, arról hogy a projekt partnersége a január 29-i Bruxellesben tartott rendezvénye után kifejezte az óhaját, hogy folytatni kell a tevékenységeket a 2013-ig tartó időszakban is, az INTERREG IVC program keretében (a résztvevők kaptak részletes tájékoztatót – jegyzőkönyv). Az INTERREG IVC egyik követelménye, az hogy egy térségből ne csak egy partnere pályázzon, hanem térségi partnerségeket kell létrehozni a sikeres pályázat érdekében **(megjegyzés: a rendezvény napján került kihirdetésre a program tájékoztatója, ennek fordítása a mellékletben található –P.J).**

Dr. Szász Károly elnök (Adony he) elmondta, hogy 1987-től végzik folyamatosan a holtág rehabilitációját, de e tevékenységek körében olyan hiányosságok merültek fel, mint: a végrehajtási tervek hiánya, a rekultiváció szempontjainak hiánya, a jogszabályok megléte ellenére hiányoznak a konkrét feladat meghatározások. Kiemelte, azt hogy a szennyezések hatásait elsősorban az egyesület horgászai érzik meg a holtágban, mert ezek halivadék pusztuláshoz vezetnek. A problémák megoldásában fontos szerepet, tulajdonit a társadalmi összefogásnak Meglátása szerint egy megoldás lenne, az hogy ha a tisztított szennyvizet a Duna fő medrébe engednék.

Molnár Tibor polgármester (Iváncsa) véleménye szerint nem lenne tisztességes dolog csak az Adonyi Északi Övcsatorna az iváncsai szennyvíz kezelő telep által történő szennyezéséről beszélni. A pusztasabolcsi szennyvízkezelés (Keserű völgyi árok), az adonyi sertés telep, a Szabadegyháza –Perkáta - Hantos szennyvízkezelő rendszer csak néhány

példája a területen található pontszerű forrásoknak, ezért a szennyeződés keletkezésének problematikáját komplexen kell kezelni.

Hetyei Sándor szakaszmérnökség vezető (KDTKÖVIZIG) véleménye szerint az nem lehet megoldás, hogy a saját oldalunkról kivett szennyezést átdobjuk a másik oldalra, mert az attól még szennyezés marad. Ez a szennyeződés a Dunában kötne ki, de ez összességében nem megengedhető, hiszen az új engedélyek nem tesznek lehetővé semmilyen élettani károsítást. A szennyezések mindig komplex módon álnak fent.

Dr. Szász Károly elnök (Adonyi HE) elmondta, azt hogy azonban azt is kell látniuk néha hónapokon keresztül, hogy a lefolyó víz, azonos helyeken, elpusztítja a növény és az élővilágot. Az egyesületnek nem célja más területének szennyezése vagy bárkinek megbüntetése, de viszont szeretnék tiszta vizet kapni a holtágba. Kérésük azonban az lenne, hogy a Duna áradásakor az Északi Övcsatornába ne eresszenek be vizet, mert ellenkező esetben mikor ez visszaeresztésre kerül, az általa felhígított szennyezéseket behordja a holtág azon szakaszába, ahol a vízfolyása lassú vagy egyáltalán nincs is, és ez károkozáshoz vezet. Amennyiben ez nem lehetséges akkor a víz visszaengedése lassan történjen meg.

Szalai Miklós telepvezető (Cikolai Hal kft) elmondta, azt hogy a cikolai sertéstelepről, viszont egy 10 cm. Átmérőjű csövön keresztül engedik ki a szennyet, ami nekik okoz gondot a magas nitrát és szerves anyag tartalmával, és hogy néha a szeszgyár is okoz problémákat a területükön.

Hetyei Sándor szakaszmérnökség vezető (KDTKÖVIZIG) ismertette azt a tényt, hogy a vízgyűjtő-gazdálkodás tervezésében benne foglaltatik, az hogy a víz állapotát olyan szintre kell hozni, ami már nem jelent veszélyt a környezetre és ez lehetővé teszi ez által a közvetlen felhasználását. Reményei szerint olyan intézkedéseket kellene hozni, amelyek oda vezetnének, hogy a Duna őshonos halállománya olyan legyen, mint 150 évvel ezelőtt, természetesen figyelembe véve mindenki óhaját. Példaként említette, azt hogy a Váli víz rekultivációjának projektje már ezért is kerül megvalósításra.

Smeller Tibor szakaszmérnökség vezető - helyettes (KDTKÖVIZIG) elmondta, azt hogy meg lehet vizsgálni az áradás problémáját az Északi Övcsatorna esetén és megoldást is, lehet keresni erre, a kényszerhelyzet létezik. Elmondta azt is, hogy a monitoring rendszer, amely a közeljövőben működni fog a területen, lehetővé teszi a vízmintavételeket, de ez nem biztos, hogy mindenki érdekét fogja majd szolgálni.

Gillián Zoltán üzemvezető (DRV – Velencei üzemvezetőség): Amikor az Iváncsa – Besnyő – Beloiannisz szennyvízelvezető és kezelőrendszer megépült akkor még a régi 2000 előtti jogszabályok voltak érvényben, a rendszer ezekre lett kialakítva és az is tény, hogy a lakosság fogyasztása is jelentősen megnövekedett. Jelenleg a 60%-os rákötést figyelembe véve az iváncsai telep a kapacitásán felül működik, hiszen a beérkező szennyvíz 1, 5 – 2 szeresen meghaladja esetenként azt, amire méretezve volt. Ez kitűnik az Egyedi Mónika szakdolgozatából is, amelynek ő a külső konzulense. Ha egy szennyvízkezelő telep már nem alkalmas a szennyeződések, előírt mértékű eltávolítására akkor ezt nem is, lehet elvárni tőle. Az új jogszabályozás viszont szigorított a megengedett kibocsátási paramétereken és ez a jövőben, sanyarú helyzetben hozza a 2000 LE települések önkormányzatait, egyrészt, mert kötelezve lesznek a teljes szennyvízkezelésre, másrészt pedig nincs meg a saját erejük a felmerülő fejlesztések megvalósítására. Muszáj lesz azonban fejlesztésben gondolkodni akár pályázati úton is.

Szabó Attila üzemvezető (Fejérvíz Rt – Sárbogárdi üzemvezetőség): a tulajdonos önkormányzatoknak kötelessége szennyezési ütemtervet készíteni a nem megfelelően működő szennyvízkezelő telepek esetében. Az általuk üzemeltetett szabadegyházi telep esetében még nem merül fel túlterhelés, de ez a közeljövőben ott is várható lesz. A jogi szabályozás azt célozza, meg hogy a vízhasználat árának tükröznie kell az összes felmerülő költségeket, beleértve a tervezés és a fejlesztés költségeit is. Az önkormányzatoknak viszont az érdekük,

az hogy a vízhasználók költségei minél alacsonyabbak legyenek, de sajnos el fognak jutni, oda hogy ez nem lesz megvalósítható. Egy ilyen rendszerhez hozzányúlni, beruházni legalább 180 millió forintba kerülhet, lehet hallani olyan pályázatokról, amelyek 70%-os támogatást ígérnek, de a fennmaradó 30% önrész előteremtése is igen nagy gondot jelent számos önkormányzat számára, ezért minden más pályázat, amely keretében legalább megvalósíthatósági tervezést lehet végezni csak az illető önkormányzatok javára, szolgálhat.

Török Zoltán jegyző: a probléma Kulcs község esetében is, fennáll még most is, hiszen eredetileg úgy volt, hogy a község kommunális szennyvizét a Rácalmás szennyvízkezelő telepje fogadja be. De mostanra ez már elérte teljesítőképessége felső határát és Kulcs lakosságának száma jelentősen növekedik, ezért felmerül a fejlesztés szükségessége, de ezzel egyedül csak a község nem fog tudni, megbirkózni, az összefogás tehát szükséges.

Heteyi Sándor szakaszmérnökség vezető (KDTKÖVIZIG): szükségesnek tartotta ismertetni a Környezetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség és az Igazgatóság közötti különbséget. A Felügyelőség hatósági szerepeket tölt be, ismerteti az előírásokat, engedélyez, betartat és büntet az Igazgatóság szakmai oldalán, fejti ki a tevékenységeit és nincs kompetenciája a betartatásban.

Csányi Sándor középiskola igazgató (Pusztaszabolcs): elmondta, hogy a Szabolcs Vezér Gimnázium és Szakközépiskola diákjai bolgár és román partner iskolákkal részt vesznek egy Comenius projektben, amelynek a témája a víz. Jelenleg is folyamatban vannak olyan tevékenységek melyeknek keretében a diákok, megismerkednek a vízzel, környezetükkel és a természetvédelemmel a Cikóla tavak környékén és tapasztalataikat megosszák a testvériskolákkal. Mint Pusztaszabolcs önkormányzatának képviselőtestületi tagja, el tudja mondani, hogy a szennyvízkezelő telepük fejlesztésének kérdése napirendre szokott kerülni a gyűléseken de még nincs információjuk, hogy egy ilyen fejlesztés nagyságrendileg mennyibe is kerülhet.

Dobozi József vállalkozó (Iváncsa): a pusztaszabolcsi szennyvízkezelőt nem fejleszteni kell, hanem újjáépíteni.

Bogáth Jenő igazgató (Dunaújvárosi Vízi Társulat – DVT): úgy vette észre, hogy problémák vannak és a felelősségek keresése, folyik. Ő azonban másfelől közelítené meg a kérdést: vannak érdekütközések, de azon kellene gondolkodni, hogy ezeket miként lehetne feloldani úgy, hogy mindenki hasznára legyen. Azt javasolja, hogy az üzenet, amely el kell jusson felsőbb szintekre az, legyen, hogy ne csak új építkezések jussanak forrásokhoz, hanem a fejlesztési elképzelések is. Az ilyen összejövetelek pont ezt a célt szolgálják. A környezettudatos nevelésnek fontos szerepe van és ezt már a kisiskoláskorban, kell elkezdeni, a társulat például Dunaújvárosban kisiskolásoknak rajzpályázatot írt a "Víz az Élet" címszó alatt. Ha el tudjuk azt érni, hogy a környezettudatos neveléssel elinduljon valami a társadalomban akkor már nyereségesek, leszünk. A rendezvényen elhangzottakat továbbítani kell a lehető szélesebb körök irányába, úgy vertikálisan, mint horizontálisan. Az ilyen és hasonló fórumokat minél szélesebb körben kell megtartani, azért hogy az üzenetek mindenkihez eljussanak. Bármely felmerülő kérdés megbeszélésére, megoldására ő és az általa irányított társulat áll a rendelkezésre.

Balsay Zsolt erdészeti ágazatvezető (Vadex Rt): a cégük az adonyi nagyszigeten és a területen végez erdőgazdálkodási tevékenységeket és amennyire ez lehetséges, megpróbálják ezt környezet kímélően elvégezni. Az állomány döntő része nemesnyár, de az utóbbi időben igyekeznek más fajtákat is, telepíteni és megóvják a kocsányos tölgyeket a területen. Kapcsolatuk a mezőföldi Natura 2000 csoporttal jónak mondható. Véleménye szerint törvényeket hozni és rákényszeríteni a gazdálkodókat a környezetkímélő gazdálkodásra nem mindig célravezető, inkább azt kellene elérni, hogy a társadalomnak igénye és vágya legyen a tiszta környezet iránt. Megoldás lehet a megfelelő jogszabályalkotás, amely alapján megtörténhetne az érvénybe levők betartatása és a szabálysértések megfelelő büntetése.

Véleménye az is hogy vissza kellene állítani az erdőtársulásokat olyan vidékeken, ahol az erdősítés alacsony. Szeretné, ha megvalósulna a védelem alatt álló területeken gazdálkodók kártérítése, mert így lehetővé válna, hogy gyakorlatban is működjön a fajsokféleség megőrzése vagy helyreállítása is.

Parag József – vállalkozó (Budapest): a Duna holtágában végeznek sóder és homokkitermelést a régi Váli víz torkolata mellett, és amivel gyakran az illegális személtlerakók áldatlan tevékenységével és nem igazán tudnak mit kezdeni velük (Dobozi József és Ágoston József szerint ez nagyon nehéz feladat, tudják, hiszen erdőterületük van a szomszédban). Felvetette azt a kérdést a vízügyi igazgatóság felé, hogy miért szükséges, az hogy az így kialakult bányatavat kössék össze a nagy Dunával, mert a tóban a víz minősége lényegesen jobb, mint a Dunáé. Azt is elmondta, hogy a területet csak horgászat céljából engedélyezik hasznosítani a bányászat befejezése után, holott el lehetne képzelni rajta a kulturált vízi sportolás lehetőségét a környék lakosai részére.

Kardics István bányamérnök (Oroszlány –Parag József munkatársa): a szennyvízkezeléshez hozzászólva elmondta hogy településén is, felmerülnek hasonló problémák és nem kevés erőfeszítésbe, kerül ezeknek megoldása. A bányával kapcsolatban elmondta, hogy jelenleg nem szabad ezt összekötni a nagy Dunával, mert ők kavicsot és homokot szeretnének bányászni és nem napokig szemetet és iszapot, amit a Duna a magas vízállás elvonulása maga után hagy a területen.

Csóka Annamária Natura 2000 csoport (DINPI): a jövőre nézve a Natura 2000 mindenesetre a területeken gazdálkodók támogatására szeretné a hangsúlyt helyezni, a kártérítésre, a kárigény kielégítésére valószínűleg nem lesznek lehetőségek. Viszont figyelembe kell venni, azt hogy e területek fenntartási terveik most vannak kialakulóban és a fő vonalaknak a tervezésben és az intézkedésekben több évtizeden keresztül fenn, kell maradniuk.

Páczai József Aqua-Fil projektvezető (Iváncsa): megköszönte a résztvevőknek az értékes hozzászólásokat és elmondta azt, hogyha igény van rá szeptember folyamán, ezt még megismételhetjük, akár úgy hogy Heteyi Úr felvetésének eleget téve valamelyik projekt partnerünk képviselőjét is meghívhatjuk. A rendezvény véget ért.

RÉSZTVEVŐK

1. Heteyi Sándor – Közép Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
2. Smeller Tibor – Közép Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
3. Horváth Angéla – Közép Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
4. Benkő Dóra – Közép Dunántúli Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság
5. Csóka Annamária – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság – Natura 2000 csoport
6. Kovács Zoltán – Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság – Natura 2000 Mezőföld csoport
7. Dr. Szalóki László – Dunaújvárosi Vízi Társulat
8. Bogáth Jenő – Dunaújvárosi Vízi Társulat
9. Meguler Gabriella – Dunaújvárosi Vízi Társulat
10. Ronyecz Péter – Adony város polgármestere és az Adonyi Kistérség elnöke

11. Dr. Orosházi Györgyné – Besnyő mb. polgármester asszonya
12. Molnár Tibor – Iváncsa polgármestere
13. Török Zoltán – Kulcs község jegyzője
14. Csányi Kálmán –Szabolcs Vezér Szakközépiskola és Gimnázium, igazgatója
15. Parag József – vállalkozó Budapest
16. Kardics István – bányamérnök Oroszlány
17. Balsay Zsolt – VADEX Rt Székesfehérvár
18. Szalai Miklós – Cikolai Hal Kft
19. Gillián Zoltán – DRV – Velencei üzemvezetőség
20. Szabó Attila – Fejérvíz Rt – Sárbogárdi üzemvezetőség
21. XXXXXXXXXX – Fejérvíz Rt
22. Bartos József – Béta-Q Kft – Adony
23. Dr. Szász Károly – Adony és Környéke Horgászegyesület
24. Vörösmarty Imre – vállalkozó Iváncsa
25. Dobozi József – mezőgazdasági vállalkozó Iváncsa
26. Ágoston József – Dobozi József munkatársa Iváncsa
27. Koczka Katalin – munkatárs Fejér Megyei Hírlap és Szó-Váltás Iváncsa
28. Kőbányai Katalin – egyetemista BMTE adonyi lakos
29. Soós Andrásné – Iváncsa Önkormányzata munkatárs
30. Páczai József – Aqua-Fil projekt vezető Iváncsa

MEGHÍVÁST KAPTAK MÉG:

31. Rizoianisz Kosztasz – Beloiannisz polgármestere
32. Lukács Nagy János – munkatárs Kulcs Önkormányzata
33. Somogyi Balázs – Perkáta polgármestere
34. Czompó István – Pusztaszabolcs polgármestere
35. Szmitsek József – Szabadegyháza polgármestere
36. Topp Árpád – horgászto tulajdonos
37. Percsi Tibor – szerkesztő Duna-Tér

Melléklet EURÓPAI UNIÓ

EURÓPAI REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI ALAP 2007-2013

**3 CÉL:
EURÓPAI TÉRSÉGEK EGYÜTTMŰKÖDÉSE**

TÉRSÉGEKKÖZTI EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAM

INTERREG IVC

Hozzájárulás az Európa Bizottság

„Régiók a Gazdasági Cseréért”
kezdemenyezéséhez

CCI2007CB163PO046

OPERÁCIÓS PROGRAM

2007 ÁPRILIS 19

Kivonatos fordítás angol változathól
Páczai József – Aqua-Fil projekt

3 Fejezet. Elemzés

3.1. Bevezető

Az EU nem régi 25 tagországra való bővítése, és most 27 – re Bulgária és Románia 2007-es csatlakozásával, drámaian felerősítette az egyenlőtlenségeket az EU területén. Sok új tagországban lényegesen alacsonyabb az egy főre eső jövedelem és a foglalkoztatottság, mint az EU átlaga. Ugyanakkor, ezek jelentősebb dinamizmust mutattak be a fejlődésükben, úgy a GDP, mint a termelékenység rátájában, mint ahogy a szociális ollójuk nyílása szűkült volna.

Általában, az egyenlőtlenségek csökkentek az EU - ban az elmúlt 10 év alatt. Mégis ez a csökkenés gyorsabb volt az országok között, mint a régiók esetében, mivel néhány tagországban a belső egyenlőtlenségek növekedtek.

Ezek a fennálló egyenlőtlenségek az EU fejlődésében bizonyítják, hogy nagy szükség van az aktív kohéziós politikára. A különböző beavatkozások körében, a térségek közti együttműködés jelentős szerepet játszhat ezek enyhítésében.

Annak érdekében, hogy meg lehessen határozni azokat a területeket, amelyeken a térségek közötti együttműködés világosan hozzájárulhat a Lisszaboni Stratégia megvalósításhoz, néhány elem nagyon fontos. Ezek: az EU következő évtizedeinek nagy trendjei és fejlesztéseinek átfogó képe, a jelen OP két kulcstémájának vonatkozásában, és egy valódi lecke, amit meg lehet tanulni a 2000-2006 időszakból.

3. 2 Általános trendek és fejlesztések Európában.

Az első rész vázolni kívánja a közép / hosszú távú perspektíváit a jelentős kihívásoknak, amelyek jelentős területhatásokkal lehetnek az EU – ban és környékén.

1 kihívás: Gyorsuló globalizáció.

A globalizációs folyamatok az utóbbi évtizedben jelentősen felgyorsultak, a fejlődésben levő olyan országoknak köszönhetően, mint Kína, India és Brazília. Egy sajátosan fontos hatása a globalizációnak az üzlet méretének és kiterjedésének növekedése. A vállalatok és beszerzések fúziójának hulláma, amely a jelenlegi időszakra jellemző, úgy tűnik, hogy a következő évtizedekben is frontjelenség lesz és fokozódni fog a nemzetközi és a világgazdasági kapcsolatokban. Európa gazdaságának elég jelentős széttagoaltsága ilyen értelemben hátrányt jelent. Nyilvánvaló hogy a versenyképesség – és a szükséges gazdasági igazítások – a jövőben nemcsak a bérek szintjeinek különbségére kell, alapuljon, hanem minél inkább a termelékenység növelésére (a technológiai eredmények és árak kombinálásával). A külső verseny sok olyan szektorban fog erősödni, amelyekben Európa még relatív előnyökkel rendelkezik. Ez a trend nemcsak az iparban, hanem a szolgáltatásokban és a gazdasági tudás terén is fog jelentkezni. Továbbá, valószínű, az hogy az úgy nevezett aszimmetrikus sokkok gazdaságilag nagyon különböző területek létrehozásában fognak szerepet játszani. Azok a politikák, amelyek Európa globális versenyképességének növelését célozzák némi globális gazdasági növekedést fognak generálni Európában, de a területi polarizációja nagyobb lesz az urbanizált térségekben, ami jövedelem kiesést okozhat, a kevésbé városiasodott régiókban. Ez jelentős szociális kiadásokhoz vagy közvetett károkhoz vezethet, és egy bizonyos számú térség elvesztheti az életképességét.

2 kihívás: A demográfiai változások Európában

A születések rátájának csökkenése Európába, ami már néhány évtizede kezdődött, azt eredményezte, hogy a lakosság átlagéletkora elkezdett növekedni és ennek a folyamatnak a folytatása a következő évtizedekben elkerülhetetlen. A vándorlás és főleg a bevándorlás Európán kívülről a második nagy kérdés a demográfia területén.

A természetes szaporodás negatív hatásai a térségi munkaerő piacokon, néhány éven belül oda fognak vezetni, hogy szükség lesz jelentős képzett munkaerő bevándorlásához Európába. Az európai demográfiai kérdések a következő évtizedekben ambiciózus, de differenciált politikai megoldásokhoz fognak vezetni, úgy ahogy az illető térség helyzete ezt megkívánja. Amennyiben a demográfiai kérdések összefüggenek más egyéb kérdésekkel, még átfogóbb politikai megközelítések válnak szükségessé.

3 kihívás: Az új energia mintája irányába

Az európai térségek egyik másik jelentős kihívása az eljövendő évtizedekben az energia paradigma változtatásának sikeres megvalósítása lesz. Már több mint egy évszázada, a kőolaj és még legújabbban a földgáz elérhetősége lehetővé tette az iparosított országok jelentős terjeszkedését. A Föld kőolaj és földgázkészletei folyamatosan ki vannak termelve, de ugyanakkor a nagy fejlődő gazdaságok igényei fokozottan növekednek. Ha a készletek egyre ritkábbak lesznek, a termékek árai jelentősen meg fognak növekedni.

Az európai energia paradigmát csak hosszú távú perspektívában és jelentős erőfeszítéssel, beruházással lehet megváltoztatni. A térségi hatások nagyon jelentőseknek tűnnek. Ezeket úgy kell előrelátni, hogy figyelembe kell venni az általános fejlesztési politikákat a konfliktusok megelőzése és az alacsony termelékenység elkerülése érdekében. Az általános fejlesztési politikák elsődleges céljai az energia paradigma megváltoztatása céljából, azt kívánják sajátosan, hogy a meglévő rendszerek energia hatékonysága növekedjen, és előnybe részesítik a megújuló energiaforrások fejlesztését és hatékonyságát.

4 kihívás: Éghajlatváltozás

Most már általánosan elfogadott az a tény hogy az üvegház hatású gázok kibocsátása az első felelőse az átlagos hőmérséklet növekedéséért és az ebből eredő természeti kockázatokért.

Különbséget kell tenni a térségi éghajlati változások, amelyeknek átmeneti és helyi hatásuk lehet, de helyi vagy térségi károkat okozhatnak (áradások, helyi égszakadás, viharok, földcsuszamlás) és azok között, amelyeknek átfogóbb hatásaik lehetnek (aszály, a hó szint emelkedése a hegyekben, tengerszint emelkedése, a mérsékelt éghajlat terjedése az északi területeken), ezek hosszú távon hatnak és pozitív vagy negatív jelleggel. Az éghajlatváltozást csak 20-30 évre szóló politikákkal lehet lelassítani vagy megállítani. A megelőzési intézkedések általában nagyon költségesek és ösztönzést vagy támogatást kívánnak, főleg a fejletlen térségekben. Ellentételen azonban a természeti csapások által okozott károk vagy a hosszú távú gazdasági visszaesések jelentősen megelőzhetők és csökkenthetők.

Az éghajlatváltozásnak úgy tűnik sokféle megnyilvánulásai, és hatásai lesznek a jövőben. Ezeket szisztematikusan kell megfigyelni és előrelátni, azért hogy térségi környezetben is a legjobb intézkedéseket lehessen meghozni.

Összefoglalva, a térségi fejlesztési politikák minden szinten (EU, ország, térségi/helyi) meg kell, birkózzanak e nagy kihívásokkal, és arra kell hivatottak, legyenek, hogy olyan innovatív megoldásokat találjanak, amelyek választ adnak a megfelelő problémákra/elvárásokra. A térségközi együttműködés Európában, a tapasztalatcseréken és a jó gyakorlatok példáin keresztül tisztán tudnak hozzájárulni a felismert térségi kérdések és kihívások megoldásához, a releváns területeket figyelembe véve. Ennek érdekében nagyon fontos a jelenlegi állapot képének ismerete és a jövőendő kihívások feltárása, ami az újítást, a tudásgazdálkodást és a környezetet illeti.

3. 4 – Környezet és kockázat megelőzés: stratégiai környezet, állapot felmérés és jövőendő trendek

3. 4. 1 Stratégiai környezet

Az Európai Unió elkötelezett a fenntartható fejlődés irányába, amely maga után vonja a környezet megóvását és minőségének növelését. Globálisan, ez azt jelenti, hogy meg kell

őrizni a Föld életben tartó kapacitását annak változatosságában, és tiszteletben kell tartani a bolygó természetes kincseinek határait. Az EU-n belüli környezeti politikának van értelme, hiszen minden EU állampolgár ugyanolyan szintű környezetvédelmi és ugyanolyan üzleti és versenykörülmények között kell éljen. Mégis, kulcskérdés a rugalmasság. Különböző nemzeti körülményeket számba kell venni, a lehetséges legtöbbet, és néhány döntést meghozása akkor a legjobb, ha helyi szinten történik.

A környezeti stratégia néhány EU szintű kulcs megegyezésen és politikán alapul.

1998 júniusában Cardiffban az Európai Tanács elhatározta, hogy a környezetvédelmet be kell építeni a Közösség minden tevékenységének és politikájának meghatározásában és végrehajtásában és megjelent az igény, arra hogy a Bizottság javaslatainak környezeti hatásait fel kell értékelní. Egy nagy lépés történt 2001 június 21-én Göteborgban az Európai Tanács gyűlésén, amely során a fenntartható fejlődés stratégiája lett elfogadva. Ez kiegészíti az EU politikai akaratát a gazdasági és szociális fejlődés megújulásáról, hozzáadva a harmadik környezetvédelmi dimenziót a Lisszaboni Stratégiához, és felállít egy új politikai, tesz. Ez a megközelítés azon az elven alapul, hogy minden gazdasági, szociális és környezeti politika hatásait átfogó módon kell megvizsgálni. Ez figyelembe veszi azt az igényt, hogy a politikákat össze kell hangolni tagországi szinten, jobb politikai koordináció szükséges az Unióban, és hogy fel kell építeni a valóságos Fenntartható Fejlődési Stratégiát.

A fontos környezetvédelmi témák kiválasztása a térségközi együttműködés számára az átfogalmazott az EU Fenntartható Fejlődési Stratégiáiból, és a 6-ik Környezetvédelmi Akció Program 2002-2012 (KAP)-ból származtathatóak, ezek jelentik az EU tevékenységek első alapját. Egyébként a KAP 30 év tevékenységén alapul, amely létrehozott egy sokadrangú haszon listát (tisztább levegő és víz, jobb hulladékgyűjtés, több környezetbarát termék), óriási kihívások azonban maradnak. Az Európa Tanács, első lépésként, felsorolt egy bizonyos számú célt és intézkedést, amely körül a fejlesztési politikáknak a jövőben létre kell jönniük, 4 prioritási területen: *éghajlatváltozás, természet és fajta sokféleség, környezet, egészség és életminőség, és természetes források és hulladék*

Az alábbiakban a 4 prioritás terület rövid összefoglalója:

- **Az éghajlatváltozás** a legnagyobb kihívás ebben és a következő időszakokban. Az EU hosszú távú célja, az hogy meg kell előzni, azt hogy az átlaghőmérséklet ne növekedjen több mint 2 C fokkal az iparosodást megelőző időszak átlag szintje fölé. A cél, az hogy az üvegházhatású gázok olyan szinten maradjon, ami nem okoz természetellenesen változásokat a Föld klímájában. Rövidtávon az EU szeretné teljesíteni a Kyotói protokoll célkitűzését, hogy az üvegház hatású gázok kibocsátása 8%-al 2008-2012 között, az 1990-es szinthez képest.
- **Természetvédelem és fajsokféleség:** az egészséges természeti környezet fontos szerepet játszik gazdaságunkba és segít megnövelni az életünk minőségét. Ez maga után von egy pár környezetvédelmi szolgáltatást, mint a vízkészletek minősége, árvízvédelem és tározás. A környezeti funkciók megőrzése értékes környezeti és gazdasági eredményekhez vezet (például: ártérrel áradási területet biztosítani a fölös víznek mindig kevesebb fajlagos költséggel jár, mint nehézségekkel árvízvédelmi gátakat és töltéseket építeni).
- **A környezet minősége közvetlen hatással van az európai állampolgárok egészségére és életminőségére.** A környezet tényezők által okozott károk növekedésben vannak. Az EU célja olyan környezet fenntartása, amely nem veszélyes az egészségre, és amely fenntartja a jelenlegi életminőségünket. A Közleményben leírt cél ezen a területen, az hogy el kell érni a környezet olyan minőségét, amely nem okoz jelentős kockázatot, vagy hatást az emberi egészségre.
- **Természetes források és a hulladékgyűjtés**

Az elsődleges stratégia, az hogy a természetes forrásokat hatékonyan kell kiaknázni. Nagyon fontos a hulladék keletkezés megelőzése, és amit nem lehet megelőzni, azt újra fel

kell használni, újrahasznosítani és visszanyerni amennyire csak lehetséges, a lerakás csak az utolsó választás lehet. Ebben az értelemben két cél lehetséges: meggyőződni, arról hogy a megújuló és a nem megújuló természetes források felhasználása nem haladja meg a természet megtartó képességét, és le kell választani a forrás felhasználás mértékét a gazdasági növekedéséről. Ezeket csak úgy lehet elérni, ha növelni tudjuk a források felhasználásának hatékonyságát, és csökkenteni tudjuk a hulladékot.

Továbbá, a 6-os KAP e négy tengelyét még hét tematikus stratégia is, alátámasztja a levegőszennyezés, a hulladék képzés csökkentése és újrahasznosítás, a tengeri környezet megőrzés és védelem, talajvédelem, növény védőszerke felhasználása és a források és városi környezet gazdálkodása terén.

Ezek a stratégiák közvetlenül irányulnak a nemzeti, térségi és helyi szereplők felé, akik pozitívan tudnak hozzájárulni a biztonságos és fenntartható környezet megővéséhez.

3. 4. 2 Jelenlegi állapot

A jelen Térségközi Együttműködési Program javaslati számára nagyon releváns az EU területének haladása a fenntartható fejlődés során kialakult jelenlegi állapotának általános elemzése, és sajátosan kell vizsgálni ennek kapcsolatait nemzeti és térségi szinteken. A kérdés sajátosan komplex, hiszen nagyon sokféle tényező sok térségre van hatással az EU egész területén

Azok a kérdéskörök, amelyek célpontját képezik jelen elemzésnek a következőkről szólnak:

- *Természetes és technológiai kockázatok*
- *Vízgazdálkodás*
- *Hulladékgazdálkodás*
- *Fajsokfésés és a természeti örökség megőrzése*
- *Energia és fenntartható szállítás*
- *Kulturális örökség és tájkép*

A fenti kérdéskörök elemzése következik:

- Természetes és technológiai kockázatok

A kockázatok olyan szélsőséges természetes események vagy technológiai baleseti jelenségek, amelyek lakosság körébe veszélyeztetettséghez és károkozashoz, és természeti és/vagy anyagi károkhoz vezetnek. A térségek különböző mértékben ki vannak téve e kockázatoknak, amelyek őket különböző „**természetes kockázati helyzetbe**” hozza őket. A természetes kockázatok skálája, amelyek befolyásolják a régiók fejlődését az Európai Unióban nagyon széles. Ez olyan jelenségeket foglal magában, mint árvizek, erdőtűzek, csapadék hiány/aszály, szélsőséges hőmérsékletek, hóviharok, földrengések, lavinák, földcsuszamlások, tsunamik és vulkán kitörések. Előfordulásuk egyre gyakoribb, részben az éghajlatváltozásnak köszönhetően melynek néhányukra kifejezett hatással van, jelesen árvizek, erdőtűzek, aszály, lavinák, viharok és szélsőséges hőmérsékletek. E kockázatok összetett hatása csökkenti a térség versenyképességét.

A dél európai városok nagyon gyakran szembesülnek vízhiánnyal és szélsőséges hőmérséklettel. Számos régió, sajátosan a mediterrán térségben, aszályal szembesültek az elmúlt évtizedekben. Kelet európai országok számos árvízzel szembesültek az eltelt 15 évben sokkal, többel, mint Európa többi része.

Ez a két természetes jelenség, az árvíz és az erdőtűz, nagy figyelmet érdemel tekintetbe véve, hogy nagyon gyakran előfordultak a közelmúlt éveiben.

Ami az árvizeket illeti, az utóbbi évtizedben azok a területek, amelyeken a legtöbb árvíz esemény történt a következők voltak: észak-nyugat Románia, dél-kelet Franciaország, közép és dél Németország és kelet Anglia. Az árvíz kockázat meghatározása és gazdálkodása az árterület kiterjedésének meghatározása. Még továbbá Európába az árterület feltérképezése nem követett egy egységes megközelítést. Annak érdekében, hogy létrejöjjön egy tartalmasabb mintakép, 2006 januárjában EU szinte egy akció kezdődött a Bizottság javaslatára, Keretirányelv létrehozása az árvízvédelem és gazdálkodás területén. Az erdőtüzek, amelyek jelentős természeti károkat okoznak, például a flóra és a fauna tönkretételével, lehetnek természetes eredetűek (öngyulladás, napsütés) de a lángra lobbanást legtöbbször emberi tevékenység eredménye (lakós sűrűség növekedése, úthálózat sűrűsége). Úgy tűnik, hogy az erdőtüzek számának növekedése tisztán annak a következménye, hogy a falu és város aránya változott a gazdasági súlypont áttevődése miatt. Soha nem tapasztalt katasztrófális tüzek és általuk érintett területeket figyelhettünk meg az elmúlt 15 év során, főleg a dél európai országokban. Olyan területek, amelyek potenciálisan veszélyeztetettek, lehetnek erdőtüzek által, a mediterrán térségben, Romániába, Bulgáriában és Közép Európa néhány melegebb körzetében találhatóak. Azért hogy a sürgősségi segínyt biztosítani lehessen (Az Európai Szolidaritási Alap által, amelyet a 2002 augusztusi Közép Európai áradások után jött létre), igény merült fel, arra hogy válaszolni lehessen az egyre gyakoribb katasztrófákra, amelyek részben az emberi tevékenység negatív hatásaihoz kapcsolódnak, főleg azokhoz, amelyek az éghajlat változás gyorsulásához vezetnek. Tényleges igény van, arra hogy meg kell erősíteni az európai szolidaritást, hogy elébe lehessen menni a kihívásoknak. A tagállamok és a Bizottság fejleszteni óhajtják kezdeményezéseiket a megelőzés és a koordináció területén. Pénzügyileg, hasznosabb a megelőzés létrehozása, mivel egy katasztrófa teljesen tönkretetheti a térség jelentős fejlesztéseinek eredményeit. Pótlólagosan a fent említett természeti kockázatokhoz, a technológiai – ember által okozott – kockázatok is károkat okozhatnak az emberi egészségben és természetesen a környezetben. Technológiai kockázatok lehetnek nagyon hosszú távú „nem természetes” hatások (pl. olajszennyezés, nukleáris balesetek). Olyan széles kockázati sávokat foglalnak össze, mint az ipari szennyezések és balesetek, tengeri szállítási balesetek, mérgező hulladékok szennyezése, nukleáris tevékenységek és radioaktivitás.

- **Vízgazdálkodás**

Ami a **víz**et illeti, a képet az jellemzi, hogy nagyon nagy nyomás nehezedik a vízkészletekre. Az Európai Unió felszíni vizeinek 20%-a nagyon komolyan szennyezett, az európai városok 60%-a túlhasználja a felszín alatti vízkészleteiket és az árterek 50%-a „veszélyeztetett állapotban” van a felszín alatti vízkészletek túlfelhasználása miatt. Továbbá, a dél európai öntözött területek nagysága 20%-al növekedett 1985 óta. Az Európai Unió válasza ezekre a problémákra alapvetően a Víz Keret Irányelv adja, meg amely a víz kérdését kiterjeszti az összes víztest védelmére, és leszögez egy nagyon tiszta célt, azt hogy a „jó állapotot” minden európai víz 2015-re el kell, érje. A VKI ugyanakkor az egységes vízgazdálkodást szorgalmazza, amely a vízgyűjtő területgazdálkodáson alapul, és azt írja elő, hogy a fenntartható vízhasználatot egész Európában biztosítani kell. Általánosan, a cél, az hogy létre kell hozni egy közösségi hálózatot a belső, az átmenő, a part menti és a felszín alatti vizek védelmére, azért hogy szennyezettségük csökkenjen, fenntartható vízhasználat legyen, a vízi környezet védve legyen, a vízi életrendszerek állapota javuljon és az árvizek, és aszályok hatásai mérséklődjenek.

- **Hulladékgazdálkodás**

Az EU szembesül a **hulladék** gazdálkodás növekedési problémájával, amelyben a hulladékfajták összes növekedése arányos az elért GDP növekedésével az utóbbi évtizedekben, ezt főleg a kommunális hulladékok (20% körül 1995 és 2003 között), ez az egyetlen gyorsan növekvő hulladék áram.

2005-ben, a Bizottság ismertette az új stratégiáját a hulladék megelőzés és újrahasznosítás terén, amelynek az alapító eleme az új EU Hulladék Irányelv.

A tagországokat az Unió arra kötelezi, hogy tiltsák be a hulladékok elhagyását, felhalmozását és ellenőrzés nélküli lerakását. Másrészt ők be kell, vezessék a hulladék keletkezés megakadályozását, az újrafelhasználást és az újra hasznosítását.

A cél, az hogy fel kell állítani egy át fogó és megfelelő hálózatát a rendelkezésre álló berendezésekből úgy, hogy a hulladékot el lehessen helyezni a legközelebbi berendezésbe, amely garantálja a magas szintű környezetvédelmet.

A tagországok által felhatalmazott kompetens hatóságok kötelesek lesznek kidolgozni egy vagy több hulladékgazdálkodási tervet, amelyek tartalmazzák az újrahasznosítható vagy lerakandó hulladékok típusát, mennyiségét és eredetét, az általános műszaki követelményeket, minden sajátos hulladék elhelyezési módszerét és a rendelkezésre álló helyszíneket és berendezéseket.

- **Fajsokféleség és a természeti örökség megőrzése**

A fajsokféleség és a természeti örökség az EU egyik legsúlyosabb kihívása.

Az egészséges és kiegyensúlyozott természetes rendszerek nagyon fontosak az élet fenntartásában és a társadalom működésében. Sok európai faj veszélyeztetett állapotban van. Az egyik a sok jelentős ok közül, az hogy hiányzik a figyelem, arra hogy kapcsolatrendszer van a fajsokféleség és a gazdasági fejlődés között. Európa tájai, amelyek jelentős részei a természeti örökségének és fontos helyei a fajsokféleségének, kiterjedten és potenciálisan alá vannak rendelve visszafordíthatatlan változásoknak.

Európa területének kijelölése, mint védelem alatt álló Natura 2000 hálózati terület hozzájárul az ökoszisztémák változatosságának és életképességének megőrzéséhez. Ami az élőhelyek, megőrzését illeti, sok ország lassúnak bizonyult a javasolt helyek kiválasztásában. A fajvédelmet illetően pedig, a tagországok által nyújtott információk hiányosak.

Az Élőhely Irányelv beültetésének vannak fontos határidői, de most a kulcskihívások a helyek hálózati gazdálkodása és a Natura 2000 beintegrálása más terület felhasználási tevékenységekbe és olyan politikák folytatása, amelyek lehetővé teszik a fenntartható fejlődésüket.

Végül, a szennyezet, elaszályosodott és barnamezős területek használata egyre növekvő fontosságú eleme a fenntartható térségi fejlődésnek. Ezek rekultiválása megakadályozhatja a városi terjeszkedés hatásait.

- **Energia és fenntartható szállítás**

Az EU **energia** fogyasztásának növekedése folytatódik, de arányában kevésbé, mint a GDP, ezért az energia intenzitás (energia egység/GDP egység) 15% körüli csökkenés mutatott 1990-2000 között. Mégis az EU jelentős energia importnövekedést – függőséget ért el (sajátosan nagy a kőolaj esetében: 81% 2004-ben) és egy korlátolt diverzifikációt ez után. Az EU-25 energia fogyasztása 2004-ben a következőképpen alakult: olaj (37%), földgáz (24%), szilárd tüzelő (18%), nukleáris (15%), megújuló energiák (6%). Az olaj és a gáz árai növekednek. Majdnem kétszeresére EU szerte 2003-2005 között, az elektromos energia árak ezeket követték.

Az EU jelentős haladást ért el az energia felhasználás hatékonyságának területén. 4 tagállam (Dánia, Finnország, Németország és Spanyolország) úton van, arra hogy elérjék

a megújuló elektromos energia 2010-es célkitűzését. Németország nemrég jelentős növekedést ért el a napenergia területén. Néhány tagállam (jelesül Dánia, Németország és Spanyolország) sikeres eredményekkel rendelkezik a szélenergia felhasználásban. Olyan megújuló források használata, mint biomassza potenciális elektromos energiaforrások Írországból és Lettországból. A napenergiát paradox módon a dél európai tagállamok relatív kevésbé használják.

A változások, amelyek a klíma és az energia között létrejöttek hátrányt, jelentenek a térségi kohézió részére (az aszály felelős, azért hogy a déli régiók hidroenergetikai potenciálja csökken és ezért növekedik az igényük más forrásokért a pótlás érdekében, beleértve a hagyományos szennyezők irántit is). Továbbá, csak korlátozott koordináció van az energiaszereplők között, arról hogy milyen nagy beruházásokra van szükség az energia infrastruktúrában.

Az energiapiac közelgő liberalizációja (2007 július) felgyorsít és megváltoztat néhány helyzetet.

Az EU-ban az energia a 4/5 részét adja az összes üvegházhatású gáz kibocsátásának. Ezek közül a **szállítási szektor** 1/3 résszel járul ehhez hozzá. A szállítási tevékenységek valóban a legnagyobb felhasználó a nem megújuló energiaforrásoknak. A városi utak széndioxid kibocsátása állandóan növekszik. A közúti szállítások 84%-át adják a szállítás széndioxid kibocsátásának.

A városi környezetek nagy problémái, mint a rossz levegő minőség, a közlekedés magas szintje, a dugók, üvegházhatású gáz kibocsátás, a városi terjeszkedés mind a gyengén fenntartható szállításnak köszönhetőek (főleg a közútinak). Mégis, a helyi levegőszennyezés csökkent az elmúlt néhány évben, egypár városban, általában a járművek alacsony kibocsátása és az üzemanyagok minősége miatt (olyan kezdeményezések által, mint a közös és nem motorizált eszközök használata és a közlekedést szabályozó informatikai rendszerek használata).

EU szinten a stratégia főleg szubszidiaritáson, a helyi közösségeknek elsőbbséget adva helyi együttműködés jöjjön létre a döntéshozatal különböző szintjei között (Közösség, nemzet és helyi) valamint a városfejlesztés változatos részei közötti egyetértés kerüljön előtérbe.

- **Természeti örökség és tájkép**

Európa teljes térségében jelentős és kiterjedt **természetes vagyonok és tájak** találhatók, amelyek veszélyeztetve vannak rombolás és tönkretétel által, köszönhetően úgy természeti mind emberi hatásoknak. A védelmük, megőrzésük, fenntartásuk, gazdálkodásuk és hasznosításuk nemzeti szinten gyakran hiányos marad még akkor is, ha a helyi és térségi hatóságok erőteljesen érdekeltek e vagyonok fejlesztésében. Még inkább, a természeti forrásokhoz való hozzáférés nehezebb a nagyon városiasodott környezetben, ahol a földfelhasználás nagy nyomás alatt van. A turizmussal, a tájjal és a természeti és kulturális értékekkel való gazdálkodás a legjobb út a megóvás és a védelem felé és gazdasági vonzatai is vannak.

3. 4. 3 a jövő trendjei és perspektívák:

Dél Európa továbbra is szembesülni fog a hőmérséklet szélsőséges értékeivel, olyanokkal, amelyek most főleg Észak Afrikában és az Ibériai félsziget délnyugati részei jelennek meg, és az aszály és a tüzesetek növekedésével fog járni. Ugyanakkor a tengerparti térségek és az európai vízgyűjtőkben egy gyenge vízszintnövekedés várható, az árvíz kockázat növekedésének következtében. A változó tényezők miatt, mint az

éghajlat, a **természeti kockázatok** a következő évtizedekben nagyon meg fognak növekedni. **Technológiai kockázatok**, mint a tengeri szállítási balesetek vagy a termelési események továbbá is komoly veszélyt fognak jelenteni az élőhelyek számára és az EU lakosságának biztonságára és egészségére.

Jóllehet, az éghajlat változásainak hatásai, mint a földhasználás hátrányossá válik a területi kohézió számára, de mégis néhány vidéki vagy peremen lévő/hátrányos helyzetű térség a jövőben hasznot húzhat ebből, főleg az EU északi felében.

Még akkor is, ha elég nehéz a természeti kockázatokat előre jelezni, a lehetséges károk megelőzése és csökkentése lehetséges. Ebben az értelemben, fontosnak látszik a szereplők bátorítása minden szinten (helyitől /a térségin át / a nemzetiig) arra hogy működjenek közre a kockázat kezelésének jobb beillesztésére a politikákba.

A **vízkészletek** iránti igények növekedni fognak a következő évtizedekben, mivel a polgárok és a környezetvédő szervezetek kérése a tiszta folyókért és tavakért, felszín alatti vizekért és partokért nem fog abba maradni. 2010-től az Unió azt fogja előírni a tagállamoknak, hogy biztosítsák, az hogy a vízdíj politikák oda vezessenek, hogy a felhasználók hatékonyan használják a vízkészleteket, és hogy a sokrétű gazdasági szektor járuljon hozzá, hogy fizesse meg a vízszolgáltatás költségeit, beleértve azokat is, amelyek a környezetvédelmet és a készletgazdálkodást is érintik.

A **hulladék** tekintetében, a sajátos feladat, az hogy a végső lerakásra kerülő mennyiséget csökkenteni kell 20%-al 2010-ig és 50%-al 2050-ig. Az EU célja az is hogy csökkenteni kell a források használatának természeti hatását, és hogy ugyanazon gazdasági növekedés esetében kevesebb hulladék keletkezzen. Ez azt jelenti, hogy még több megújuló forrást kell használni (amíg használatuk fenntartható), többet kell újrahasznosítani és a maradék hulladékkal jobban, gazdálkodni.

Az új EU Hulladék Irányelv, magában foglalja azt a javaslatot, hogy nézzünk jobban a hulladék által okozott szennyeződés mögé, és vegyük azt úgy, hogy az egy lehetséges hozzájárulást jelenthet a fenntartható természetes források használatában és az alapanyag ellátásban.

Egy soha nem látott erőfeszítést lesz szükséges 2010-től, azért hogy az erőteljes **fajsokféleség** csökkenésének üteme megállítható lehessen minden szinten. Az egyik megoldás az lehet a kijelölt területek gazdálkodásában, hogy ezek kezelése legyen része az EU vidék fejlesztési politikáinak (jelenleg, a Közös Mezőgazdasági Politika, a vidék és a térségi politika).

Gazdasági szempontokból az elvárt eredmények (élőhely szolgáltatások fejlesztése, a kijelölt területekkel kapcsolatos tevékenységek, mint turizmus) és szociális szempontból elvárt eredmények (több és változatos munka lehetőségek, növekedő életkörülmények, örökségek védelme) a következő évtizedekben nagy lehetőségek lesznek, ha a közelben már elkezdődnek a hasonló tevékenységek, főleg a megőrzés, a rehabilitáció és az örökség fenntartható használatában.

Végül, nagy igény van, arra hogy a Natura 2000 hálózat legyen befoglalva az egyéb releváns Közösségi politikákba, azzal a fontos odafigyeléssel, hogy a határokon átnyúló együttműködés a fajok megőrzése érdekében legyen megfelelően támogatva.

Az **energia** iránti kereslet a jövőben növekedni fog, a világ fogyasztása 2030-ban 60%-al több lesz, mint amennyi 2002-ben volt (forrás: IEA World Energy). A növekedés széleskörűen a fosszilis tüzelőanyagokra fog alapozni. Hacsak a helyi energiatermelés nem válik versenyképesé a következő 20 – 30 évben, az Unió energiaszükségletének 70%-

az importált termékekből fog termelődni, a jelenlegi 50%-al szemben. A 12%-os általános cél, úgy ahogy a 22%-os elektromos energiatermelés megújuló forrásokból nem lesznek megvalósíthatóak, hacsak nem születnek olyan extra intézkedések, mint az adminisztratív és hálózati korlátok visszavonása.

A cél, az hogy közép és hosszú távú stratégia kerüljön kidolgozásra annak érdekében, hogy az EU energiaimport függősége csökkenjen, de úgy hogy ez találkozzon a növekedési és munkahely teremtő stratégiával, figyelmet szentelve a szigetek és az Uniótól energetikailag elszigetelt térségek problematikájára.

Jelentős területek még maradnak fejlesztésre. Ez jelesen az új tagországok esetében a technológiai átadása például. Az energia hatékonyságot növelő költségintézkedések még mindig a lehetőségek alatt vannak (forrás: Európai Környezeti Ügynökség). Hatékonyság növelő intézkedések épületek, járművek és fogyasztási cikkek esetében a kereslet csökkenéséhez vezetnek. Fenntartható beruházások a megújuló energiák, az energia hatékonyság és a hidrogén használata területén hozzájárulnak az EU kőolaj függőségének csökkentéséhez. Ezen kívül, néhány megújuló energiaforrás, mint szél, nap és geotermikus energiák, fejlesztése az EU számos térségében hozzájárulnak magas színvonalú, helyi munkahelyek és szolgáltatások létrehozásához.

A politikai vezetők között már létezik a széleskörű egyetértés, hogy az iparosított országok gáz kibocsátását jelentősen csökkenteni kell. Valóban, valószínű, hogy a növekvő gépkocsi használatot biztonsági és környezeti problémák követik (dugók és szennyeződés), úgy ahogyan a tömegközlekedésben a beruházási spirál is lefele menő tendenciát mutat. Ez az indoka, annak hogy a térségi és a helyi szereplőknek olyan át fogó közlekedési megközelítéseket kell találniuk, amelyek a gépkocsik alternatívái lehetnek. Jelentős beruházások a hidrogén energia forrásként való használatában hozzájárulnak Európa kőolaj függőségének csökkentéséhez.

Végezetül, a **kulturális örökség és a táj** megőrzése és hasznosítása fontos szerepet játszik a térségek fejlődésének ösztönzésében. A kulturális vagyonok és tájak jelentős térségfejlesztési lehetőségek, nem csak a városi vagy part menti területeken, hanem számos agrár térségben is. A használat és a megóvás közti egyensúly ezért előfeltétele az ilyen területi lehetőségek valós és fenntartható hasznosításának. Újító jellegű megközelítések lehetővé teszik a kulturális örökségek és tájak láthatóvá tételét, és elérhetőségüket javítják. Ez azt jelenti, hogy folytatni kell a kulturális örökségek hasznosítását nevelési céllal, kutatni és fejleszteni kell a fenntartható turizmus lehetőségeit.

Röviden, az EU elvárásai a fenntartható fejlődés területén csak akkor teljesülhetnek, ha a problémák széles körének megoldásában a térségi és a helyi hatóságok fontos szerepet játszanak. Ezek az intézmények azonban nincsenek ugyanazon a szinten Európa szerte, néhány okból kifolyólag, nevezetesen: nem ugyanazok a kulturális és természetforrásaik; vagy nincsenek egyforma mértékben érintve ezektől a jelenségektől; vagy pedig sajátos politikai válaszokat adtak az energia felhasználásra. Azonban, a térségközi együttműködés valóban hozzájárul a feltárt problémák megoldásához, főleg kihasználva a fejlettebb térségek létező ötleteit és gyakorlatait.

IV. Fejezet Program Stratégia

Az eljövendő térségközi együttműködést, stratégiáját a 3-ik fejezet leírt elemzésre és a 2007-2013 periódus szükségleteire lettek alapozva. Azt akarja elérni, hogy világos és

effektív válaszokat találjon a feltárt akadályok és nehézségek leküzdésére, azért hogy hozzájáruljon a Lisszabonban és Göteborgban lefektetett célok megvalósításához.

4. 1 Általános cél

A térségi és helyi szintű hatóságok és zászlóvivők létfontosságú szerepet töltenek be az EU növekedési, munkahely létesítő és fenntartható stratégiáinak megvalósításában.

A jelen térségközi együttműködési program meg fogja könnyíteni a fenti szereplők közti együttműködést, a közös munkára ösztönözve őket és javítva politikájukat néhány kiemelt politikai területen. Ezért az alábbi általános célt lehet megfogalmazni az INTERREG IVC program esetében:

Általános cél:

Továbbfejlesztani, a térségközi együttműködés által, a térségi fejlesztési politikák hatékonyságát az innováció, tudásgazdálkodás, a természetgazdálkodás és a kockázat megelőzés területén valamint hozzájárulni a gazdasági korszerűsítéshez és Európa versenyképességének növekedéséhez.

A térségközi együttműködés keretében, a program meg fogja könnyíteni a tapasztalat cserét és a jó gyakorlatok átadását néhány területen az érdekelt térségek között.

4. 2 Sajátos célok

Az általános célt tovább lehet bontani számos sajátos alcélra a jelen operatív program keretében. Ezek a célok pontosítják a program által megcélzott témákat és azt az utat, amellyel befolyásolni kívánja a térségi politikákat és azok eszközeit.

A 3 fejezetben elemzett dolgok szerint a következő sajátos alcélok meghatározásához vezettek:

Sajátos alcélok:

1. Helyi és térségi politikák fejlesztése az újítás és a tudásgazdálkodás területén, központosítva sajátosan a térségi kutatás és technológiai fejlődés tartalékaira, a vállalatok és a KKV-ok támogatása, a piac fejlesztés és az újítási kezdeményezések támogatása, az ICT bevezetésének és használatának támogatása és a munkahely, humán erőforrások és a nevelés támogatása.
2. Helyi és térségi politikák fejlesztése a környezetvédelem és kockázat megelőzés területén, kifejezetten hangsúlyt fektetve a víz és a partok környezeti és kockázat megelőzési gazdálkodására, a hulladékgazdálkodásra, a fasokféleségre és a természeti örökség megóvására, az energia hatékonyságra és a megújuló energiaforrásokra, a tiszta és fenntartható szállításra, a kulturális örökségre.
3. Lehetővé tenni a különböző szintű helyi és térségi szereplőknek EU szerte, azt hogy kicserélhessék tudásukat és tapasztalataikat.
4. Kapcsolatba hozni a politikai tapasztalat területén kevésbé tapasztalt térségeket a tapasztalatokkal rendelkezőkkel, azért hogy közösen fejleszthessék a térségi és helyi zászlóvivők képességeit.
5. Biztosítani, azt hogy a térségközi együttműködési projektek jó gyakorlatai elérhetőek

legyenek más helyi és térségi szereplők részére, és hogy ezek átadásra kerüljenek konvergencia és versenyképességi programok részére.

4. 3 A tematikus prioritás tengelyek meghatározása.

A jelen operatív program két tematikus prioritáson fekszik: újítás és tudásgazdálkodás és környezetvédelem és kockázat megelőzés.

1. Prioritás: újítás és tudásgazdálkodás alatt a következő fontosabb résztémákat javasoljuk, mint tárgyait a térségközi együttműködésnek:

- *Újítás, kutatás és technológiafejlesztés*
- *vállalatok és KKV-ok*
- *Az információs társadalom*
- *Munkahely, humán erőforrás és nevelés*

2. Prioritás: Környezet és kockázat megelőzés alatt a következő főbb résztémákat javasoljuk a térségközi együttműködés tárgyává:

- *Természeti és technológiai kockázatok*
- *Vízgazdálkodás*
- *Hulladékgazdálkodás*
- *Fajsokféleség és a természetes örökség megőrzése*
- *Energia és fenntartható szállítás*
- *Kulturális örökség és a táj.*

A fent felsorolt résztémákat a program azért határozta, meg hogy leszögezze azon területek politikáit és változatosságait, amelyekkel Európa térségei szembesülni fognak az elkövetkezendő esztendőkből. Az ININTERREG IVC program támogatni fogja az olyan térségközi együttműködést, amelyek fejleszteni kívánják e részcekokat érintő térségi politikákat. Nyilvánvaló, azonban az hogy a résztémák között vannak összefonódások úgy prioritáson belül, mint a két prioritás között is. Ezért fontos most itt megjegyezni, hogy a program műveleteinek nem kell csak szűken csak egy résztémára szorítkozniuk. Ellenkezőleg, azok a műveletek lesznek bátorítva, amelyek átfogóan és résztémákat átölelve közelítik meg a problémákat. Ezen műveletek, amelyek átfogóan és résztémák többségét foglalják össze, előnyt fognak élvezni az elbírálás folyamatában.

A következő táblázat foglalja össze az ERFA által az INTERREG IVC programnak adott támogatásának felosztását a prioritási tengelyek között:

Prioritás	Költségvetés %
1. Prioritás: újítás és tudásgazdálkodás	55%
2. Prioritás: környezetvédelem és kockázat megelőzés	39%
3. Prioritás: Technikai támogatás	6%
Összesen	100%

A pénzügyi támogatások elosztásának %-os felosztása a 2 prioritás tengely között híven tükrözi azt az előnyt, amelyet az újítás és a tudásgazdálkodás élvez, abban hogy nagyobb mértékben járul hozzá az átvizsgált Lisszaboni stratégiához, és azt hogy a két prioritás milyen relatív súllyal szerepelt az Interreg IIIC program által támogatott műveletekben.

4. 4 Az intervenciók típusai.

A jelen operatív program kéttípusú intervenciót támogat.

Elsősorban, a „**Térségi Kezdeményezés Projekt**”-et támogatja, amelyeket térségi szereplők kezdeményeznek, akik tapasztalataikat szeretnék kicserélni a sajátos politikák terén annak

érdekében, hogy jó gyakorlatokat határozzanak meg és új eszközöket, és kezdeményezéseket hozzanak létre a megvalósítás érdekében.

Másodsorban, az INTERREG IVC a „**Tőkésítés beleértve a Gyors Nyom projekteket**” támogat, annak érdekében, hogy azok a feltárt jó gyakorlatok, mint például a fent említett térségi kezdeményezések projekteiben feltártak, megtalálják útjukat a konvergencia, térségi versenyképesség és munkahely teremtő vagy európai együttműködési programok felé.

4. 4. 1 Térségi kezdeményezési projektek (1 típus)

A Térségi Kezdeményezési Projektek a „klasszikus” térségközi együttműködést szeretnék fejleszteni, olyanokat, mint amelyeket az INTERREG IIIC program támogatott. Az ilyen típusú intervenciónak az a célja hogy segítse a helyi és térségi szintű szereplőket, abban hogy együttműködési projekteket kezdeményezzenek különböző európai országokbeli partnerekkel. Az ilyen projektek relevánsan részesedő térségi politikai értékeket kell, adjanak minden résztvevő partnernek, a jelen program tematikus céljaiból. A tevékenységek magukba foglalhatják a tapasztalatcserét, a tudás és a jó gyakorlatok átadását annak érdekében, hogy új eszközök és megközelítések kerüljenek létrehozásra.

Az ilyen típusú projektek tevékenységi területét a projekt eredményeinek átadása jelenti. Rendszeres időközönként a jelen program Monitoring Bizottsága pályázati felhívásokat fog kezdeményezni, felkérve a partnereket hogy pályázzanak a támogatásra.

A Térségi Kezdeményezési Projektek a térségi és/vagy helyi szereplők partnerségeire alapoznak. Ezek egy sor olyan tevékenységet folytatnak, amelyek megfelelnek a jóváhagyott pályázati javaslatnak.

Az együttműködésnek különböző erősségi fokozata lehetséges. Nem lehetséges további tagozódás a különböző típusú műveletek között.

A projektek számos tevékenységet végezhetnek a tapasztalatcserére alapozva. Ezek lehetnek alacsony erősségű tevékenységek, mint az adatok és tapasztalatok cseréje és népszerűsítése, megnövelve az érintett partnerek tudását és képességeit a közvetlen politikai eszközök vagy új projektek átadása nélkül vagy emelt erősségű tevékenységek, amelyek magukban foglalják az eszközök, az eredmények vagy az új politikák elemeinek átadását, mint teszt sémák egy vagy több térség részére.

Az erősségek csúcán a meghatározott számú partnerrel rendelkező projektek kifejleszthetnek a térségi együttműködés területén egy közös hálózatot, amelyet meghatározott számú alprojekt révén valósíthatnak meg, amelyeknek mindegyikét pályázati felhívás útján lehet létrehozni a résztvevő térségekben.

A Térségi Kezdeményezési Projektekben legalább 3 országból kell részt, vegyenek partnerek, ebből legalább kettőnek EU tagországnak kell lenniük.

4. 4. 2 Tőkésítési, beleértve a Fast Track (Gyors Nyom) projekteket (2 Típus)

Az INTERREG IVC program alatt új típusú projektek kerülnek bevezetésre. A Tőkésítési projektek hozzá fognak járulni az előző térségközi együttműködési hálózatokban elért eredmények és eszközök átadásához.

A tőkésítési tevékenységek ésszerűsíteni fogják azokat az eredményeket, amelyeket a térségközi együttműködés sajátos területén már el lettek érve. Ezek a gyakorlatok gyűjteményéből, elemzéséből és szétszórásából állnak az illető politikák terén. E tevékenységek egyik elvárt eredménye azoknak a jó gyakorlatoknak az átadása lesz térségek részére, amelyeket a konvergencia, Térségi versenyképesség és munkahelyteremtés valamint az Európai térségi együttműködési programok tártak fel, oly célból hogy ezek fejlesszék a

Ez úgy lesz lehetséges, ha a térségek partnerségeket hoznak létre annak érdekében, hogy tegyék közössé azokat a tapasztalatokat és jó gyakorlatokat, amelyeket az előző térségközi együttműködési programok (INTERREG IIIC) alatt tártak fel, a jelenlegi INTERREG IVC program alatt fognak feltárni vagy más térség szintű hálózati munkában láttak napvilágot. De lehet új partnerséget is létrehozni akkor, ha erre igény jelentkezik egy sajátos téma tapasztalatainak és jó gyakorlatainak feltárására, ha máskülönben ezek átadási folyamata hosszabb időt venne igénybe.

A tőkésítésüket átadó lehetséges partnerségeknek be kell bizonyítaniuk, azt hogy vannak jó eredményeik és átadható eszközeik vagy megközelítéseik, mint az érintett témakor jó gazdálkodása vagy ismerete területén.

A Tőkésítési Projektek széleskörű partnerséget fognak érinteni, amelyek számos különböző szintű tapasztalattal rendelkező térségeket fognak egybegyűjteni. Sajátosan, a politikát és a döntéshozókat, a partnerségbe bevonó projektek előnybe részesülnek az elbírálásnál.

A projekteknek külön figyelmet kell szentelniük azoknak a munkamódszereknek használatára, amelyek a folyamatgazdálkodáshoz vezetnek (térségi tevékenységi tervezés, jelentések és mások) és olyan tevékenységekre, amelyek lehetővé teszik a széleskörű tájékoztatást (honlapok, kiadványok).

Fást Track(Gyors Nyom) projektek

A jóváhagyott Tőkésítési Projektek köréből, a Bizottság ki fogja választani azokat, amelyeket érdemesnek talál, arra hogy a Bizottság sajátos támogatását és szakértését vegyék igénybe. Ezeket a projekteket jelentik le, mint Fast Track projektek, amelyek hozzá fognak járulni a Térségek a gazdasági változásért kezdeményezéshez, ahogyan azt a 2006 november 21 Európa Bizottság és az Informatikai Minisztériumok Elnökségének találkozájának Felhívása tartalmazza.

A Fast Track projektek megcélozzák a sajátos térségi politikák és jó gyakorlatok közvetlen átadását egy vagy több olyan térség részére, amelyek fejlődni szeretnének egy sajátos területen, főleg ezeknek a beültetését az illető konvergencia, térségi versenyképesség növelő és munkahely teremtő vagy Európai Együttműködési programokba. Az elvárt eredmények a részletes intézkedési tervek lesznek a résztvevő térségek számára.

Nagyon fontos előfeltétele, annak hogy egy projektet Fast Tracknak jelöljenek ki, az lesz, hogy magába foglalja azon térségi partnerek széles körét, amelyek felelősek a konvergencia, a versenyképesség és munkahelyteremtő vagy az európai térségközi együttműködési programok politikáinak megvalósításáért. Ezeknek a projekteknek hatásai, kell, legyenek A Térségek a Gazdasági Változásért kezdeményezésre, azért hogy megkönnyítsék a hozzáférést olyan alapokhoz, amelyek lehetővé teszik a kidolgozott intézkedési tervek végrehajtását.

A Fast Track projektek olyan témákra kell hivatkozniuk, mint amelyek a 3. Fejezetben le vannak írva és megfelelnek a program prioritásainak. További témák hozzáadása lehetséges.

A Fast Track projektek ugyanolyan szempontok szerint lesznek elbírálva, mint más projektek. A fontos különbség az lesz, hogy a Bizottság aktívan végig kíséri, és részt vesz a projekt megvalósításába

Táblázat: A megvalósítási stratégia összefoglalója

	Térségi Kezdeményezési Projektek (1 Típus)	Tőkésítési Projekt Beleértve az Fast Track Projekteket (2 Típus)
Megközelítés	Tapasztalatok és jó gyakorlatok cseréje, eszközök fejlesztése a	A Konvergencia, Térségi versenyképesség és munkahely

	térségi politikákban	teremtő, Térségi Együtműködési programokban feltárt minden jó gyakorlatnak tőkésítése a térségi együttműködési hálózati munkába; az eredmények effektív értékesítése.
Kedvezményezettek	Közhatalóságok vagy velük egyenértékű köztestületek	
Tartalom	Együtműködési terület a 2 prioritási téma egyikében	Együtműködési területek a 3 fejezet szerint, a 2 prioritási témában.
Tevékenységek	Kezdeményezések jó gyakorlatai és eszközei a hálózatban. Ezek átadása a hálózat tagjainak, mint előzetes térségi tapasztalatok a gazdálkodásban	A jó gyakorlatok tőkésítése és képességek építése a térségi intézkedési tervezésben, az eredmények népszerűsítése
Bizottság támogatása a megvalósításhoz és szakértéshez	Nincs	Igen, a Fast Track projektek esetében
Jó gyakorlatok bevezetése a Konvergencia, Térségi versenyképesség és munkahely teremtő és az Európai Térségi Együtműködési programokba	Nem szükséges de javasolt	Általában javasolt, létfontosságú a Fast Track projekteknel
A Konvergencia, Térségi versenyképesség és munkahely teremtő vagy az Európai Térségi együttműködési programok hatóságainak részvétele.	Nem szükséges de javasolt	Általában javasolt, létfontosságú a Fast Track projektek esetében.

5. Fejezet Prioritás tengelyek

5.1 Bevezetés

Ahogy az előző fejezetben azt előzőleg le van írva, a jelen Térségközi Együtműködési Program két tematikus prioritási tengelyt követ, amelyeket, a sajátos fontosságukat tekintve az EU elsődleges politikáiban kerültek kiválasztásra.

A program első prioritása az újitásra és a tudásgazdálkodásra, a második pedig a környezetvédelemre és a kockázat megelőzésére összpontosít. A harmadik prioritás, a szakmai támogatás prioritása a program igazgatásának és végrehajtásának van szentelve. Minden egyes tematikus prioritás esetére, a jelen dokumentum az irányelvek listáját adja meg az együttműködések támogatható tevékenységeiről. A szándék, az hogy tiszta útmutatásuk legyen a pályázóknak.

AZ 1 és 2 prioritások végső kedvezményezettjei a közhatóságok vagy velük egyenértékű közttestületek.

Az EU Közbeszerzési Törvény vonatkozik minden közhatósággal egyenértékű közttestületre, amely a köz vagy civil törvénykezés hatálya alá esik:

1. Amelyek a közérdek sajátos érdekeinek érvényesítésére lettek létrehozva, és nincsenek ipari vagy kereskedelmi jellegzetességei (ami nem zárja ki azokat a testületeket melyeknek vannak ipari és kereskedelmi részei is), és
2. Jogi személyiséggel rendelkeznek, és
3. – nagyobb részt az állam, térségi vagy helyi hatóságok vagy a közjog hatálya alá eső egyenértékű közttestületek által vannak finanszírozva
 - Vagy a testületek által vannak felügyelve
 - Vagy olyan adminisztratív, igazgatási és felügyeleti szervezetekkel rendelkeznek, amelyek tagjainak több mint felét az állam, a térségi vagy helyi hatóságok vagy más közjog alá eső testületek adják

A privát szektor (profí orientált szervezetek) is lehet célcsoport – főleg az 1 prioritás alá eső témák esetében, amelyek összefüggésben vannak a versenyképességgel és KKV-ok értékeivel – és részt vehetnek a műveletekben saját költségükre.

Továbbá a privát szektor a közbeszerzési törvényt betartva rész vehet, mint a projekt partnerek által szerződött alvállalkozó a projekt végrehajtásához szükséges szolgáltatások vagy szakértések elvégzéséhez.

Az elbírálási folyamat során azok a projektek fognak előnybe részesülni, amelyeknek partnersége releváns és többségében nemzeti, térségi és helyi hatóságokból tevődik össze.

Azért hogy a program hatása az EU térségi és helyi politikákra a lehető legnagyobb legyen, a program erősen bátorítja a fenti jellegű partnerségek létrehozását a projekt tevékenységeiben.

A vezető partnerek következő helyekről származhatnak:

- EU 27
- Norvégia és Svájc. Ebben az esetben a projekt vezető partnere úgy fog működni, mint „Megbízott Vezető Partner”. A művelet kapcsolhatósága miatt ebben az esetben szükséges hogy az úgy nevezett „Pénzügyi Vezető Partner” az EU valamelyik tagországból származzon.

5. 3 prioritás: Környezetvédelem és kockázat megelőzés

5. 3. 1 Általános javaslat

E prioritás általános javaslata, az hogy a térségi, a helyi hatóságokat és más zászlóvivőket arra ösztönözze, hogy javítsák politikájukat, módszereiket és képességeiket a környezetvédelem és a kockázat megelőzés területén. Mint az 1 prioritás esetében is, az eszközök itt is a tudás és a

tapasztalatok átadása az Európai Unió és szomszédságának térségei között és az új politikák és megközelítések fejlesztése. Továbbá a 2 prioritás másik követelménye, az hogy a környezet minőségét meg kell őrizni és javítani szükséges, valamint a térségek vonzerejét növelni kell egész Európában.

Még sajátosabban, ez a prioritás azt szeretné a kifejezett környezetvédelem és a gazdaság közötti szinergiák, érvényesülnének. Valójában, a környezetvédelmi költségek többféle úton hozzájárulnak a gazdasági költségekhez, jelesen, azzal hogy biztosítják a hosszú távú fenntartható gazdasági fejlődést, és megtakarításokkal hozzájárulhatnak (elhárítás és károkozás költségei) a gazdaság környezeti költségeinek csökkentéséhez. A környezetvédelmi szolgáltatásokról való gondoskodás, mint, az ivóvíz ellátás, a szennyvíz és a hulladékgazdálkodás, a fásokféleségek és a természeti kincsek gazdálkodása, a kulturális örökség és a tájak, néhány környezeti kockázat csökkentése nagyon nagy jelentőséggel bírnak e prioritás területén.

5.3.2 Műveleti célok

Az elemzés eredményeire (3 fejezet) és a program általános céljára és stratégiájára (4 fejezet) alapozva a következő műveleti célokat lehet megfogalmazni e prioritás megvalósításának érdekében.

Ez a prioritás olyan projekteket fog támogatni, amelyek hozzájárulnak a:

1. *Olyan tervek és intézkedések kidolgozásához, amelyek megelőzik és megállják helyüket a természetes (főleg erdőtüzek, árvizek, elsivatagosodás, aszályok, földrengések) és technológiai kockázatokkal szembe.*
2. *Vízgazdálkodási tevékenységek növelésének bevezetéséhez*
3. *Fenntartható hulladékgazdálkodás tevékenységeinek bevezetéséhez és az újrahasznosító társadalom felé való elmozduláshoz*
4. *Fajsokféleség és a természeti örökség megőrzését szolgáló tevékenységek bevezetéséhez, főleg NATURA 2000 területeken és az átfogó part menti területek gazdálkodásának bevezetéséhez*
5. *Energia hatékonyságot és a megújuló energiaforrások használatát ösztönző tevékenységek elvégzéséhez, mint a koordinált energia rendszerek igazgatása és a fenntartható szállítás bevezetése*
6. *Térségek vonzerejének növeléséhez, támogatva a gazdasági és társadalmi fejlődést és a turizmust megőrizve a kulturális örökséget és a tájat.*

E műveleti célokat szoros kapcsolatban fog kellenni, létrehozni a már létező Községi mechanizmusokkal és intézkedési tervekkel, főleg azokkal, amelyek a nagy katasztrófákkal kapcsolatosak, mint tengeri és vegyipari balesetek, annak érdekében, hogy a párhuzamos erőfeszítések elkerülése a lehető legnagyobb mértékű legyen.

A fenntartható szállítást célzó tevékenységek fejlesztése szoros összefüggésben az URBACT II operatív programmal lehetséges csak.

5.3.3 Kedvezményezetttek és célcsoportok

Az ERFA végső kedvezményezettjei a közhatóságok vagy velük egyértékű köztestületek.

A következő lista javaslat a célcsoportok iránt, akiket bátorítani kell, arra hogy vegyenek részt a térségközi együttműködési projekteken e prioritás területén:

- Térségi és helyi hatóságok
- Természetvédelmi szervezetek

- Katasztrófa elhárító szervezetek vagy más kockázat megelőző testületek
- Tömegközlekedési szervezetek
- A kulturális örökség és tájmegőrzésért felelős hatóságok
- Turizmusért felelős hatóságok
- Egyetemek, kutatóintézetek és felsőfokú tanintézetek
- Egyéb közönség vagy velük egyenértékű szervezetek, amelyek nagy érdeklődést mutatnak a környezetvédelem és a kockázat megelőzés iránt.

5. 3. 4 a támogatható tevékenységek javaslatai

Az előző elemzést és az e fejezetben leírt műveleti célokat figyelembe véve, mi most be tudjuk mutatni azoknak a tevékenységi témaköröknek a javasolt listáját a környezetvédelem és a kockázat megelőzés területéről, amelyeket meg lehet pályázni támogatásra ezen operatív térségközi együttműködési program keretében.

Az a kérdéskör hogy milyen testületek vesznek részt a projektben elvileg a térségi és a helyi hatóságok kompetenciájára, és felelősségére van bízva. Ezek a kérdéskörök a szereplők között cserélhetőek, kell, legyenek, az EU egész területén, vagy a kiválóságuk által, vagy összevonva őket a tudás és a tapasztalat igény "kereslet-kínálat" elve mentén.

- Az alábbi összefoglaló egy képet próbál arról adni néhány példán keresztül, hogy milyen tevékenységeket lehet támogatni egy térségközi együttműködési projekt keretében **(1 típus) Térségközi Kezdeményezés Projekt.**

Együttműködési tevékenységek példái, amelyeket támogatni lehet egy Térségközi Kezdeményezési Projektben (1 típus)
• Természeti és technológiai kockázatok - A környezeti kockázatok monitoringját fejlesztő stratégiák - Jó gyakorlatok cseréje a kármegelőzés és a havária tervezésben olyan lakosság esetében, amely nagyon érzékeny területen lakik, mint a nagyon beépített vízgyűjtők, földrengéses övezetek, árterületek és mások. - Tapasztalatcserék, arról hogy miként lehet a légszennyezéssel bánni, és a vele járó következményeket kezelni és kommunikálni róluk. - Árvíz megelőzési és csökkentési stratégiák - Tudás és eszközök cseréje, intézkedési tervek, kárelhárítás és válaszképesség különböző szinteken olyan esetekben mikor tengeri katasztrófák, lavinák, földcsuszamlások vagy erdőtűzök bekövetkeznek. - Tudás és eszközök cseréje, intézkedési tervek, kárelhárítás és válaszadó képesség különböző szinteken, ami a kommunikációt és a kárpótlást illeti olyankor, amikor egy tengeri katasztrófa bekövetkezik. - Információcsere a veszélyes termékek szállítása esetén és olyan releváns intézkedések feltárása, amelyekkel az érintett csoportokat értesíteni lehet. - Térbeli átfogó tervezési intézkedések fejlesztése földrajzilag érzékeny térségekben. • Vízgazdálkodás - Ivóvíz ellátás és minőség javító stratégiák, ideértve a vízgazdálkodás területén az együttműködést is - Tudás átadás és csere az átfogó, fenntartható és résztvevő megközelítése a felszíni vizek gazdálkodásában - A tapasztalatok és a jó gyakorlatok cseréje a tengerpartok átfogó gazdálkodásában (kapcsolatosan az Átfogó Tengerparti igazgatási és a nemzeti parti stratégiákkal). - Cserék a térségi politikák terén a tenger kincseinek védelmére.

- **Hulladékgazdálkodás**

- Elmozdulás az újrahasznosító társadalom felé
- Tapasztalatcsere az átfogó hulladékgazdálkodás módszereinek és politikáinak fejlesztése érdekében. Jó gyakorlatok kézikönyveinek kidolgozása a helyi hulladékgazdálkodás területére.
- Megújító megoldások a hulladékok lerakására, mint részei a térségi hulladékgazdálkodási rendszereknek
- Terület újrahasznosítás és hulladéklerakó helyek.

- **Faj sokféleség és a természeti örökség védelme**

- Jó gazdálkodási gyakorlatok feltárása és cseréje (főleg a Natura 2000 hálózat területein), az általános ökológiai koherencia és a tevékenységek erőteljességének biztosítása érdekében.
- A gazdálkodási folyamatok tudományának (beleértve az intézkedési terveket is, ahol szükséges) átadása, olyan területek esetében, amelyek a megőrzésre vannak kijelölve.
- Faj vagy élőhely megóvási intézkedési tervek bevezetése, amelyek a Natura 2000 hálózat prioritásai között szerepelnek az EU fontosságú fajok természetes élőhelyein.
- Széleskörű tapasztalatátadás, amelyek a Natura 2000 hálózat koherenciájához vezetnek.
- A vidékfejlesztés újító megközelítéseinek cseréje, főleg a természetvédelmileg érzékeny területeken.
- A levegő minőség javítását célzó jó gyakorlatok feltárása és cseréje
- Olyan intézkedések fejlesztése, amelyek csökkentik a környezeti hatásokat az emberi egészségre.

- **Energia és fenntartható szállítás**

- Az alacsony szénfelhasználó társadalom irányába, beleértve a termékvásárlók, szolgáltatást rendelők és az állampolgárok tájékoztatása, arról hogy „miként lehet csökkenteni az energia felhasználást”.
- Tudás csere és átadás a hosszú távra szóló energiahatékonysági intézkedések területén, beleértve az épületek hatékonyságát, főleg a középületekét.
- Tudás csere és tapasztalatátadás az olyan folyamatok területén, amelyek a beruházást serkentik az energia hatékonyság terén.
- Tudás csere és átadás a környezetkímélő fenntartható stratégiákról a szállítás területén, sajátosan, azért hogy az európai városok tömegközlekedése gyorsabban fejlődjön és növekedjék.
- Tudás és jó gyakorlatok cseréje és átadása az alacsony fogyasztású és új meghajtású eszközök területén a kibocsátás csökkentése érdekében.
- Az olyan közös és nem motorizált átszállási módszerek bevezetése, amelyek kapcsolatban állnak a közlekedésgazdálkodási sémákkal.
- Információs rendszerek a jobb közlekedés biztosításának és fejlesztésének érdekében valamint a városi közlekedés monitoringjához szükséges adatgyűjtéshez.
- Tudás átadás és csere az energia politikákról és kérdésekről a térségi energia ügynökségek között.

- **Kulturális örökség és tájvédelem**

- Közös stratégiák és eszközök fejlesztése és cseréje a kulturális örökség és tájvédelem megőrzése és növelése terén.
- A kockázat megelőzés közös rendszerének bevezetése a kulturális örökség és a tájvédelem területén (városon és vidéken is).
- Tudás – ismeret csere a helyi adminisztrációk között a turizmus fejlesztés területén, a

fenntarthatóságra és az átfogóságra összpontosítva. - A kulturális értékek, mint a térségek gazdasági fejlődésének lehetősége, közös stratégiájának bevezetésének fejlesztése és tapasztalatainak cseréje, főleg a fenntartható turizmus területén.

- **a tőkésítés és a Fast Track típusú projektek** keretében támogatható tevékenységek listája a 3-as mellékletben található.

5. 3. 5 Műveleti intézkedések

Amint az a 4. 4 alfejezetben le van írva két típusú projektet – Térségi Kezdeményezés és Fast Track – fog az INTERREG IVC program támogatni, azért hogy a 2 prioritás céljai megvalósuljanak. A 4 fejezet: programstratégia és a 6 fejezet: végrehajtás rendelkezői az irányadók.

Az elvégezhető tevékenység néhány példája:

- Tanulmányi utak
- Közös képzések
- Alkalmazottak cseréje
- Tanulmányok és jelentések, adatelemzés, összehasonlító esettanulmányok
- Események és találkozók (térségközi műhelyek, szemináriumok, konferenciák)
- Tájékoztató és népszerűsítő tevékenységek (sajtótájékoztatók, brosrák, szórólapok és újságok, honlapok, rádió és TV műsorok)
- Közös alkotó és módszertani hálózatok fejlesztése
- Új eszközök és megközelítések fejlesztése és tesztelése
- Intézkedési tervek fejlesztése

A teszt tevékenységek gyakran valós hozzáadott értéket jelentenek a hálózati projektek esetében, amint azt az INTERREG IIIC program tapasztalatai mutatják. Az ilyen tevékenységek példái az új eszközök, gyakorlatok és a számítógépes rendszerek tesztelése. Ezek nem igényelnek nagy beruházást, ellenkezőleg alacsony a beruházásuk mértéke, de kikövezik a konvergencia, versenyképesség és munkahelyteremtés programok megvalósításának jövődő utjait.

4 MELLÉKLET: Fast Track hálózatok lehetséges témái

A Fast Track Hálózatok olyan témaköröket kell, érintsenek, amelyek megfelelnek a Térségközi Együttműködési és a Térségek a Gazdasági Változásért programokból fakadó céloknak. E melléklet e témakörök, összefoglalóját tartalmazza, ezeket a RFEC kommunikációja ismerteti a Modernizációs témák című fejezetében. További témák hozzáadása még lehetséges lesz a program élettartalmának végső részében.

I Tegyük Európát és térségeit, a beruházást és a munkát ösztönző helyeivé.

Növeljük az alkalmazkodóképességet. A globalizáció maga után vonja az állandó alkalmazkodást a változó gazdasági valóságokhoz és növeli a változások követésének felügyeletét. Az Európai Globalizációs Kiegyenlítő Alapképzésekkel és munkalehetőségek keresésével fogja támogatni a munkavállalókat annak érdekében, hogy a globalizáció hatásai csökkenthetőek legyenek, a strukturális alapok folytatni fogják, mint ahogyan ezt eddig is tették a középtávú megoldások keresését. Azok a térségek, amelyek e témákban dolgoznak tapasztalatokat fognak cserélni, arról hogy miként lehet kezelni a rövid távú gazdasági sokkhatásokat, és arról hogy milyen eszközökkel lehet csillapítani ezek negatív hatásait, és hogyan lehet előnyt húzni a megjelenő lehetőségekből. A térségek hasonlóképpen jó gyakorlataikat fogják kidolgozni olyan lépések érdekében, amelyekkel felkészülhetnek vagy előnyöket, nyerhetnek a gazdasági környezet tervezett és előrelátható változásából, olyanokból, amelyek a nemzetközi piac növekvő liberalizációjából és annak csökkenő védelméből erednek.

A levegő minőségének javítása. A levegő rossz minősége a várható életkor 3 év körüli csökkenésével járhat az EU néhány részén, és kapcsolatban áll a légzőszervi megbetegedések növekvő ütemével és a termelékenység csökkenésével. A térségek, amelyek e témán dolgoznak, ki fogják fejleszteni és megosztani azokat az intézkedéseket, amelyek a részecske kibocsátásának, főleg az NO₂ és CO, csökkentéséhez vezetnek, átfogó intézkedési csomagok által.

Elmozdulás az alacsony szén gazdaság irányába. Az energia függőségünk átalakítása az energiahatékonyságunk növekedését fogja maga után vonni, azért hogy az energia igény és a fosszilis energiaforrásoktól való függőségünk csökkenjen. Azok a térségek, amelyek e témában dolgoznak olyan intézkedési terveket és tevékenységeket fognak kidolgozni, amelyek a Kyotoi intézkedések javításához vezetnek és hozzájárulnak az EU-25 2010-re javasolt általános céljának eléréséhez, 21% elektromos energia előállítás megújuló energiaforrásokból és 5, 75% bio üzemanyag piaci felhasználása (a szállítás és a fűtés és légkondicionálás területein).

A vízellátás és kezelés minőségének javítása. A megfelelően tiszta és alacsony költségű vízellátás létfontosságú a háztartások és a gazdaság részére. E téma óhaja, az hogy tapasztalatcserék jöjjenek létre az olyan intézkedések területén, amelyek javítani fogják az átfogó vízkészlet gazdálkodása elvének alkalmazását, és növelni fogják az ivóvízellátás hatékonyságát. E témában dolgozó térségek intézkedéseket fognak hozni, és jó gyakorlataikat megosztani annak érdekében, hogy a vízellátás minősége javuljon és az ivóvíz felhasználás, csökkenjen.

Elmozdulás az újrahasznosító társadalom irányába. A hulladék újrafelhasználása és keletkezésének csökkentése fontos eleme a természetes források fenntartható felhasználásának és hozzájárul az üvegház hatású gázok kibocsátásának csökkentéséhez. Ez helyi gazdaságok fejlesztését, a munkahelyteremtést és az általános gazdasági versenyképesség növekedését vonja maga után. Azok a térségek, amelyek e témában dolgoznak intézkedések, fejlesztenek, és jó gyakorlatokat osztanak meg a hulladék keletkezésének csökkentése és hulladékban talált értékes anyagok újrahasznosítása/újrafeldolgozása területén.

Egészséges közösségek létrehozása. Az Unió előregedő népessége és a munkaerő létszám csökkenése fontossá teszi, azt hogy lépéseket tegyünk az egészséges életévek számának növelésére a lakosság körében. Mégis még mindig tapasztalhatóak jelentős különbségek a térségek között az egészségi állapot és a gyógyuláshoz való hozzáférés területein. Azok a térségek, városok és vidéki térségek, amelyek e témában dolgoznak, azt kell, elérjék hogy a lakosságuk általános „egészségi állapota” javuljon, az egészséges és az aktív életkór hosszabbodásával, az egészségi kockázatok megelőzése megtörténjen és az egészségügyi infrastruktúra területén található hiányosságok felszámolásra, kerülhessenek, beleértve a számítástechnikára alapozó eszközök hiányosságait is.

A települési közlekedés átfogó politikái. A tömegközlekedés kulcseleme a vonzóképeség meghatározásában az állampolgárok és az üzleti szereplők szemében. A régi és az új tagországokban is a városoknak szembe kell nézniük az olyan kihívásokkal, mint, hozzáférési problémák, zsúfoltság és olyan közlekedési infrastruktúrák, amelyek nem minden csoport számára elérhetőek. Azok a városok, amelyek e témában dolgoznak, el kell, ériék lakosságuk életkörülményeinek minőségének növekedését a tömegközlekedési magasabb minőségének bevezetése és a közlekedés jobb vezetése által, mint részei a saját közlekedési rendszerük fejlesztési stratégiájának.

Épületek fenntarthatóságának és hatékonyságának fejlesztése. Sok településnek épületei alacsony minőségűek és gyenge az energia felhasználási hatékonyságuk. Ez költséges a lakosság számára és hátrányos a helyi és a nemzeti gazdaságra nézve. Az előre látó tervezés és ütemezés a felújításukban (hatékonyan tervezet/kiválasztott fűtés, melegvíz ellátó és elektromos energiaellátó rendszerekkel) ugyancsak kívánatos eleme a háztartási szükségletek és a térségi/települési demográfiai fejlődés és életstílus trendek kiegyensúlyozásában. A városok és a falusi térségek, amelyek e témákban dolgoznak, biztosítani fogják az épületeik energiahatékonyságának és fenntartható gazdálkodásának fejlesztését.

A környezet felügyeletének és biztonságának fejlesztése a térségek által és az ő érdekükben. Nagyon fontos, az hogy az európai térségek hasznát húzzanak az európai beruházásokból az információs szolgáltatások területén, azért hogy jobban tudják támogatni az általános környezeti és biztonsági felügyeleti rendszert (GMES). Ezek a páneurópai

szolgáltatások, melyek átfogó tér és terület/tenger geo - szpaciális adatbázisra alapulnak, képesek, kell, legyenek, arra hogy a lehívható szolgáltatások fejlesztése megfeleljen a térségi felhasználók követelményeinek. Ebben a témában dolgozó térségek felé a követelmény, az hogy előzzék meg a tördelt információs rendszerek problémáját, és hogy fejlesszenek ki fizetős információs szolgáltatásokat különböző területeken, mint a határokon átvéelő tervezés (szállítási infrastruktúrák, turizmusfejlesztés, terület felügyelet) vagy a riasztás (olyan közös területekre összpontosítva, mint a hegyvidék, határokon átmenő vízgyűjtő területek vagy a mediterrán erdőségek). Eredményképpen, ezek olyan újító cégek létrehozását fogják megvalósítani, amelyek a magas színvonalú ipari szolgáltatások területén működnek valamint megoldásokat fognak adni a határokon átvéelő geo – szpaciális működőképesség figyelőrendszerek létrehozására.

II. A tudás és az újítás fejlesztése a növekedés érdekében.

A térségek kutatás és újító képességeinek fejlesztése. Nagyon fontos, az hogy a térségek építsék be a fejlesztési stratégiájukba a tudományos alkotást és az újítást. A tudásban és a fejlődésükbe való beruházásukat a saját kutatási prioritásukra és gazdálkodási stratégiájukra kell alapozniuk, beleértve a tudás átadását is. Követelmény az e témában dolgozó térségek iránt az lesz, hogy fejlesszenek ki olyan intézkedéseket, amelyek növelik a tudomány, termelés és a high – tech gyártás területén alkalmazott munkaerő arányát valamint a szabadalmaztatott és védelmi megegyezés alatt álló alkalmazások számát. A Fast Track projektek alatt támogathatóak lesznek azok a térségek, amelyek megkönnyítik részvételüket a különböző szintű EU tevékenységekbe, mint például Európai Technológiai Intézet.

Újító ötletek a piac számára gyorsabban. A KKV-ok egyre inkább a nemzetközi piacon működnek és követelmény részükre hogy alkalmazkodjanak minél gyorsabban a globális fejlődés körülményeihez. Az új technológiák és módszerek átvételének (sokszor a kutatáson keresztül) a versenyképességük kulcsa, de ez sok más tényező is befolyásolja. Követelmény lesz az e témában dolgozó térségek részére, amelyek főleg erős KKV szektorral rendelkezők köréből lehetnek, hogy fejlesszenek ki olyan intézkedéseket, amelyek a kutatás lehetséges eredményeit hasznosítják a kiválasztott üzletágak részére, beleértve azokat a lehetőségeket, amelyek bekapcsolhatják őket olyan folyó projektekbe, mint a GALILEO, megkönnyítik a kutatás eredményeinek átvitelét az újító termékekbe és szolgáltatásokba, és nem műszak újítások létrehozása, mint például a tanácsadás és a hálózati munka. A jó gyakorlatok cseréje magába kell, foglalja a tőke kockázatát az újítási folyamatok előtervezésének finanszírozásában.

A kutatók képzése és visszatartása. A magasan képzett alkalmazottak visszatartása a kutatásban és a fejlesztésben létfontosságú a tudás gazdálkodás fejlődésében. Ugyanakkor, az ilyen réteg mobilitása a tudományos és az üzleti világ között lehetővé teszi a hídépítést a két ágazat között. Az e témában dolgozó térségek olyan programokat fognak kifejleszteni, amelyek az egyetemisták és a kutatók képzését teszik lehetővé helyi cégeknél, létrehozhatnak olyan irodákat, amely a tudás és a személyzet cseréjét segítik, ösztönzik a fiatalokat a kutató és a tudományos karrier felé.

A erősen hagyományos iparfüggő térségek átszervezésének segítése. Sok térség még mindig erősen függ a hagyományos ipartól és sebezhető az átirányító döntések által, főleg az alkalmazottak esetében. E témakörben dolgozó térségek számára követelmény az olyan politikák fejlesztése, amik választ adnak, arra hogy miként lehet megelőzni, vagy megfelelni az átalakítás és a diverzifikáció kihívásainak, vagy az átképzéssel, vállalkozásbátorítással,

tanácsadással és finanszírozással valamint a helyi csoportok iránti gondoskodással enyhíteni ezeket.

E – Igazgatás létrehozása a térségek és a vállalkozások részére. A cégek mindig sok terméket ajánlanak Online módban. A hatóságok, főleg a helyiek nincsenek mindig ezen a sebességen. E témában dolgozó térségek előnyben fognak részesülni azok részéről, amelyek már tapasztaltabbak az elektronikus kommunikáció használatában a beszerzések, iratkezelések és más szolgáltatások területén.

Jobb ICT kapcsolat a térségek között. Az európai állampolgárok és vállalkozók, az alul fejlett vagy gyér lakosságú térségekben és a vidéki térségekben nagyon gyakran szembesülnek kihívásokkal a szolgáltatásokhoz való hozzáférés, a termékek marketingje és értékesítése és az újító ötletek területén. Az ICT szolgáltatások és infrastruktúrák elérhetőségének növelése lehetővé teszi a közönség részére a jobb elérhetőséget a szolgáltatókkal és összeköti térség társadalmi és gazdasági szereplőit a globális piaccal, ami kedvező hatással van az üzlet, munkahelyteremtés és a fejlődési képesség növekedésére. Az e témában dolgozó térségek átfogó kapcsolatokat és digitális ökörendszer technológiákat kell, használnak annak érdekében, hogy megtartsák a régi és létrehozzanak új vállalkozásokat, csökkentsék az elvándorlást és segítsék az általános együttműködést a különböző és sokféle társadalmi és gazdasági szereplők között.

III. Több és jobb munkahelyek.

A képzettség növelése az újítás érdekében. A kutatást, a termelést és az újítást támogató politikák kéz a kézben kell haladniuk azokkal az intézkedésekkel, amelyek az oktatás magas szintjét vezetik be, a képzéseket és a képzett munkaerő számát növelik. Azok a térségek számára, amelyek e témában dolgoznak követelmény, hogy nyújtsanak lehetőségeket a kutatás, termelés vagy újító munkában dolgozó magas képzettségű munkaerő részére, olyan tevékenységeket, amelyekkel emelhetik a lakosság oktatási szintjét és képezhetik úgy az alkalmazottakat vagy a munkanélkülieket (képességek javítása, tanulás életen át).

Vállalkozói társulások bevezetése. A „vállalkozói társulást” úgy tekintik, mint az új alapvető képesség, amely a tudás alapú társadalomban való élethez és munkához szükséges. A vállalkozás támogatása és a tanácsadás, a finanszírozás és a hálózati munka létfontosságú, abban hogy a lehetséges vállalkozók elérhessék céljaikat. A térségek, amelyek e témában dolgoznak olyan intézkedésekre, kell, összpontosítsanak, amelyek megnövelik az induló vállalkozások számát és életképességüket, bátorítják a vállalkozói szemléletet az iskolákban, bevezetik az üzleti tanácsadást, mentorai, támogatják és finanszírozzák az újító központokat.

Megfelelés a demográfiai kihívásoknak. Néhány térség és város még mindig szembesül a demográfiai változások negatív hatásaival. Megnövekedvén, ezek a társadalmi és egészségügyi szolgáltatások költségnöveléséhez vezetnek az idősebb rétegek esetében, amely közvetlen hatást fejt ki az üzleti életre. Azok a térségek, amelyek e témában dolgoznak azokat a tapasztalatokat, kell feltárják, amelyek kapcsolatosak a demográfiai változások hatásaival és le kell vonják azokat a következtetéseket, amelyek máshol is érvényesek. Különös tekintettel kell lenni a nemzedékek közti egyensúlyra és a vándorlás hatásaira, legyen a legális vagy illegális.

Egészséges munkaerő az egészséges munkahelyen. Az EU termelékenységének másik nagy kihívása a munkaórák számának kiesése minden évben a táppénzen való hiányzás miatt. A

táppénzes hiányzás nagyon költséges a munkaadók, a munkavállalók és a biztosítók részére és közvetlen hatást gyakorol a nemzetgazdaságokra, adva lévén a társadalom és egészség biztosítási költségek növekedése és a gyenge munkaerő által okozott eredmény csökkenés. A térségek, amelyek e témában dolgoznak, azt akarják elérni, hogy a táppénz által okozott kiesett munkaórák száma csökkenjen, megosztva egymással az egészségügyi jó gyakorlataikat, beleértve a munkahelyek egészségügyi ellátásának bevezetését is.

A marginalizálódott fiatalság bevonása. Az Európai Unió lehetséges munkaerőhiányának részét az iskolába sem járó és se nem dolgozó sok fiatal adja. Nagyon sokan a munkanélküliséggel szembesülnek. Azok a városok és vidékek, amelyek e témában dolgoznak, el kell érjék a munkanélküli vagy a csökkent képességű fiatalok bevonását a munka területére, azzal hogy munkalehetőségeket próbálnak részükre felajánlani a nevelésükkel, képzésükkel, kis mértékű hitelek adásával, infrastruktúra biztosításával és tanácsadási szolgáltatással. Bűnözés megelőzési intézkedésekkel is lehet foglalkozni.

A vándorlás kezelése és a társadalmi beilleszkedés könnyítése. A városok olyan helyek, ahol a társadalmi különbségek, a vándor lakosság és az etnikai kisebbségek koncentrálnak. Erőfeszítéseket kell tenni annak érdekében, hogy e társadalmi és kulturális sokféleség képességei kihasználásra kerüljenek. A témán dolgozó térségek és városok felé elvárás hogy ezeknek a csoportoknak a beilleszkedését erősítsék, azzal hogy lehetőséget kapjanak a munkahelyek eléréséhez a nevelésükkel, képzésükkel, kis mértékű hitelek adásával, infrastruktúra biztosításával és tanácsadási szolgáltatással.

A munkavállalók és a vállalatok alkalmazkodó képességének növelése. A gazdasági változások előrelátása és pozitív kezelése sokféle úton, módon lehetséges – mindezek szükségesek, azért hogy a gazdasági és a technológiai fejlődésből nyereséget lehessen húzni. A változások maguk után vonják a munkavállalók és a munkaadók rugalmasságának növelését és a folyamatos tanulásukat. A témán dolgozó térségek részére elvárás, az hogy erősítsék ezek hosszú távú tanuló képességeit, és hogy olyan rendszerek kerüljenek bevezetésre, amelyek lehetővé teszik a munkaszervezés jobb és újító formáinak tervezésének bevezetését és népszerűsítését.

Az oktatási és képzési rendszerek bevezetése és kiterjesztése. A tudás alapú társadalom kihívásai és a globalizáció különleges kérélmeket jelentenek az oktatási és képzési rendszereink irányába. Biztosítani, azt hogy az iskoláinknak és képzési központjainknak helyes a tanrendjük, és azt hogy a tanárok és az oktatók folyamatos képességjavításban részesülnek a változó körülményekben sok miatt fontos dolgok: a képesség vesztés megelőzése, a fiatal és időskorú munkavállalók alkalmazhatósága és visszatérésük a munkába, a munka versenyképességük megtartása. Ezek a beruházások a jövő fejlődésének növekedésének kulcsa és a nemzeti prosperitásnak is, térségi és helyi szinteken is. Azok a térségek, amelyek e témán dolgoznak, azt kell elérjék, hogy az oktatási, képzési rendszerei és tanrendjeik növekedjenek.

Az idős munkavállalók alkalmazásának növelése. A foglalkoztatás mértékének növelése, a Lisszaboni célok fényében, maga után vonja az idős munkavállalók alkalmazásának növelését: bármilyen beruházás, amely ösztönzi ezek alkalmazását, hozzájárul az Európai társadalmi minta fenntarthatóságához és főleg a nyugdíj rendszeréhez. Azok a térségek, amelyek e témában dolgoznak, meg kell növeljék az idősek alkalmazásának mértékét. Az aktív és megelőző megközelítések sokfélék lehetnek figyelembe véve a nemzeti és a térségi sajátosságokat.

IV. Az Európai kohéziós politikák térségi szintjei.

Part menti területek gazdálkodása. A környezetvédelmi beruházások segítik a hosszú távú fenntartását a gazdasági növekedésnek, csökkentik a gazdaság közvetett költségeit és ösztönzik az újítást és a munkahelyteremtést. E témában dolgozó térségek fejleszteni és megosztani fogják azon intézkedéseiket, amelyekkel megelőzhetik és csökkenthetik a partok szennyezését, és kezelni fogják fenntartható módon a partok romlását, és enyhíteni tudják a tenger szintjének emelkedését tekintettel a globális éghajlatváltozást megelőző stratégiára.

A tenger javainak aratása. A tengerparti térségeknek jelentős lehetőségeik vannak, de sokszor szembesülnek gazdasági nehézségekkel és kihívásokkal. Azok a térségek, amelyek e témán dolgoznak jó gyakorlataikat fogják kicserélni arról hogy ezek a térségek gazdaságai, miként részesülhetnek olyan területek növekedéséből, mint a szállítás, turizmus, energiatermelés, vízgazdálkodás és tengeralatti technológiák. Jelenleg Európa tengermelléki területek jelentős szerepet játszanak az energiatermelésbe és a jövőben még inkább fognak, ha a tengeri termelésük és tengerre alapozott megújuló energiatermelésük tovább fog fejlődni.

A fenntartható városi fejlődés elérése. A városok gyorsan fejlődnek, de gyakran szembesülnek kihívásokkal, mint az életkörülmények javítása, munkahelyek teremtése, az elkülönült kerületek megelőzése, hátrányos helyzetű rétegek bevonása az oktatásba és képzési rendszerekbe, a környezetbarát közlekedés fejlesztése, a megújuló energiák használata és az ICT. Összefüggésben ezekkel a kihívásokkal a fenntartható városfejlesztés különböző politikákat összefogó megközelítést igényel (mint azt az URBAN II program támogat) – gazdasági fejlődés, munkahelyteremtés, környezet, infrastruktúra, társadalmi – a részvétel minden intézkedési szinten (a lakostól a politikai zászlóvivőig). E témán dolgozó városoknak meg kell osztaniuk, és ki kell cserélniük tapasztalataikat és eredményeiket ennek az átfogó és fenntartható városfejlesztési megközelítésről.

A barnamezők és hulladéklerakók újrahasznosítása. A városi barnamezők és a szennyezett hulladék lerakóhelyek társadalmilag, gazdaságilag, környezetileg és kulturálisan fontosak a városaink és térségeink fejlődésében és értékelő alternatívája a városi terjeszkedésnek. Azok a városok és térségek, amelyek e témán dolgoznak olyan projekteket, kell létrehozzanak amelyek elhagyott városi ipari, katonai vagy kikötői területek újrahasznosítását célozzák meg.

Árvizek megelőzése és csökkentése. A jobb vízgazdálkodás, a vízfolyások rekultivációja és a fajsokféleség növelése valamint az európai tájak környezetvédő eredeti állapotának visszaállítása jelentős tényezők az árvíz események csökkentésében. Azok a városok és térségek, amelyek e témán dolgoznak olyan projekteket, kell kidolgozniuk, amelyek a folyók régi medrének visszaállítását, elárasztható területek létrehozását, az erdőcsökkenés megállítást és árterületek kialakítását célozzák meg.

A vidéki területek sokszínűségének támogatása. Azok a térségek, amelyek e témán dolgoznak olyan jó gyakorlatokat, kell cseréljenek egymással, amelyek bemutatják, hogy miként lehet a vidéki térségek gazdaságát tovább sokoldalúsítani.

6 MELLÉKLET: A Közösség támogatásának tájékoztató jellegű költségvetése a program műveleti kategóriák szerinti lebontásban az (EC) 1080/2006 Rendelet 12 (5) és az (EC) 1828/2006 Rendelet 11 (1) pontjai szerint.

1 dimenzió – prioritási témák szerint	
Kód	Összeg – euró
09 – a kutatás és a vállalkozói hálózat ösztönző egyéb intézkedések	176, 726, 969

54 – Környezetvédelmet és kockázat megelőzést célzó egyéb intézkedések	125, 315, 487
85 – Technikai támogatás: előkészítés, végrehajtás, felügyelet, ellenőrzés	14, 354, 791
86 – Értékelés és tanulmányok; információ és kommunikáció	4, 924, 515

2 dimenzió – a finanszírozás formája	
Kód	Összeg – euró
01 – vissza nem térítendő támogatás	321, 321, 762

3 dimenzió – terület	
Kód	Összeg – euró
10 – térségközi együttműködés területe	321, 321, 762

A támogatottság mértéke

A következő táblázat az ERFA alap maximális támogatásának mértékét mutatja be, amelyek e program keretében elérhetőek lesznek.

Az 1 és 2 prioritás esetében két eltérő támogatottsági mérték lesz alkalmazva. Az 1083/2006 Rendelet 53 pontja szerint, azok a tagországok esetében, amelyeknek az egy főre eső GDP-ük 2001 és 2003 között kevesebb volt 85%-al mint az EU-25 –ének átlaga ugyanabban az időszakban, az ERFA támogatásának a mértéke legfeljebb 85% lehet. Minden más tagország esetében az ERFA támogatásának mértéke legfeljebb 75% lehet.

A 3 prioritás esetében (technikai támogatás) az ERFA támogatás 70%-ra van beállítva.

7. 3 táblázat	ERFA támogatás	EU tagországok
1 prioritás & 2 prioritás	Max. 75%	Ausztria, Belgium, Dánia, Finnország, Franciaország, Németország, Írország, Olaszország, Hollandia, Spanyolország, Luxemburg, Svédország, Egyesült Királyság
	Max. 85%	Bulgária, Csehország, Ciprus, Észtország, Görögország, Magyarország, Litvánia, Lettország, Málta, Lengyelország, Portugália, Románia, Szlovákia, Szlovénia.
3 prioritás	70%	Minden EU tagország